

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 5 • APRIL 2011 • BROJ 47(11)

ОЦЕЊИВАЊЕ УЧИТЕЉА У XIX ВЕКУ Отпуштани и због лошег успеха ученика

Један од основних узрока лоших просветних прилика био је недостатак квалификованог учитељског кадра, нарочито у време прве владавине кнеза Милоша. Касније, у време уставобранитеља, пошто је Србија школовала учитељски кадар, поштрени је критеријум примања учитеља, нарочито из Аустрије. Запо-

шљавани су само они учитељи који су примили српско држављанство, и то у почетку само на привремену службу како би се стекао увид у њихову способност и честитост. Пошто је пребранско српско школство видно напредовало, запажа се да од четрдесетих година XIX века долазе све квалитетнији просветни радници.

Оцена/ способности	Учитељи	
	свега	%
Добре	55	76,93
Средње	11	15,28
Приличне	4	5,55
Никакве	2	2,78

Већина њих завршила је гимназију, неку богословску школу или учитељску школу.

(Насћавак на сџр. 2)

GLOBAL ACTION WEEK 2 - 8. May 2011. Education for Woman & Girls Now!

Глобална недеља акције (Global Action Week - GAW) је време у којем се интензивирају активности Глобалне кампање Образовања за све (GCE) и то је акција у којој учествују све организације која се баве питањем образовања. Ове године GCE организује Глобалну недељу акције од 2. до 8. маја и она је фокусирана на питање образовања девојчица и жена. У прилогу ове најаве можете

прочитати писмо које су нам упутили Kailash Satyarthi, председник и Muleya Mwananyanda, координаторка ГНА 2011.

Наш Синдикат ће и ове године подржати Акцију, а између осталог и организовати, сада већ традиционални, конкурс најбољих писаних и ликовних радова учени-

ка основних и средњих школа на тему образовања девојчица и жена. Најбољи радови биће, као и досад, публиковани и награђени. Своје радове ученици могу послати најкасније до 3. маја, на адресу НСПРВ Сомбор, Трг Светог Тројства 1/16, са назнаком: „За конкурс „Први циљ: образовање за девојчице и жене“ или на e-mail: sindiso@sbb.rs.

(Насћавак на сџр. 3)

БЕСПЛАТНИ УЏБЕНИЦИ ЗА СВЕ

Градоначелник Београда Драган Ђилас најавио је да Град планира да обезбеди бесплатне уџбенике за свих 120.000 основаца у Београ-

ду. Град Београд је прошле године обезбедио бесплатне уџбенике за све ученике петих разреда на подручју града, док је министарство просвете обезбедило уџбенике за ученике свих првих и других разреда у Србији. Министарство просвете овог септембра треба да обезбеди бесплатне уџбенике за ученике првог, другог

и трећег разреда основне школе. Ђилас је рекао да је Град Београд планирао да иде фазно у пројекат набавке бесплатних уџбеника и да сваке године финансира још по један разред, али да је због важности читавог пројекта одлучено да се покуша да сви ђаци добију књиге на терет града.

(Насћавак на сџр. 4)

СПОР(Р)АЗУМ Споразумом прихватили мање од оног у Протоколу

Иако тврде да су постигли више, потписници првоаприлског Споразума су де факто уговорили мање, пошто су у том документу на папир ставили само она права која и иначе запосленима припадају, јер су дефинисана Законом о буџету и која ће, и са и без Споразума запосленима у просвети донети повишице веће (у првом кварталу и на годишњем нивоу) од планираних, пошто следи априлско повећање од 5,5% (износ тромесечне инфлације), као и због повећања које се очекује у октобру (инфлација за наредних шест месеци додатно увећана за половину БДП) и које ће бити, сасвим извесно, веће од планираних 2,95% за април, односно од 7,2% годишње, колико су предвиђале прве рачунице. (Насћавак на сџр. 5)

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ (НЕ) МОГУ ДА ШТРАЈКУЈУ

Предлог новог закона о штрајку би по плану требало да до краја јуна уђе у скупштинску процедуру, најавила је помоћница министра у Министар-

ству за рад и социјалну политику Радмила Букумирић-Катић. Она је истакла да у штрајк неће моћи да ступе професионални припадници Војске Србије, припадници Безбедносно-информативне агенције (БИА), ватрогасне службе, државни службеници на положају, контрола лета и здравствене службе задужене за пружање хитне помоћи.

У овом броју можете још читати:

ОТПРЕМНИНЕ ЗАГУЂЕНЕ ИЗМЕЂУ ПОКРАЈИНЕ И ДРЖАВЕ	стр. 6
ЕДУКАЦИЈА ЗА УПРАВЉАЊЕ ШКОЛАМА.....	стр. 6
НА РЕДУ ИЗМЕНЕ ЗАКОНА О РАДУ.....	стр. 7
ГУБИТНИЦИ СУ УЧЕНИЦИ	стр. 8
ШТРАЈК ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА 2011	стр. 8
ФИНАНСИРАЊЕ ПО УЧЕНИКУ	стр. 9
ПОЛОВИНА ОСНОВАЦА УЧИ БЕЗ УЏБЕНИКА	стр. 9
ИНФЛАЦИЈА 14,1 ОДСТО	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
ЗАТВОР ЗА МАЈКУ ЂАКА СА МНОГО ИЗОСТАНАКА	стр. 12
ДАНСКИ ОСНОВЦИ „УЧЕ ЂИРИЛИЦУ“	стр. 12

Штрајк ће бити дозвољен уз минимум процеса рада у производњи и дистрибуцији електричне енергије, нафте, угља и гаса, у снабдевању водом, у железницама и поштанском саобраћају, телекомуникацијама, основном образовању, социјалној и здравственој заштити и пословима неопходним за извршење међународних обавеза Србије.

(Насћавак на сџр. 7)

Učitelji otpušteni i zbog lošeg uspeha učenika

OCENJIVANJE RADA SRPSKIH UČITELJA U XIX VEKU

• Učitelji samo oni koji su primili srpsko državljanstvo • Privremena služba, do provere sposobnosti i čestitosti • Direktori ocenjivali ponašanje učitelja i u školi i u naselju • Prečani bolji učitelji od domaćih
(Nastavak sa str. 1)

Direktori osnovnih škola su u svojim izveštajima ocenjivali rad učitelja, kao i njihovo ponašanje u školi i naselju. Ovde ćemo prikazati samo najzanimljivije izveštaje i statističke podatke u vezi s tim ocenama.

U Smederevu je kraće vreme radio učitelj Konstantin Ignjatijević Slavuj, zvan Kostić Nemanja, litalica i zanesenjak (1820/21). Bio je rodom iz Berkasova. U Srbiji je učiteljovao i u vreme Prvog srpskog ustanka. Kasnije je putovao po Evropi i predstavljao se kao poslednji potomak dinastije Nemanjića.

U izveštaju Atanasija Teodorovića (upravitelja beogradske normalne škole) za školsku 1931/32. godinu napisano je da Mihailo Nikolić Resničanin zaslužuje svaku pohvalu.

Krajem školske 1835/36. godine Petar Radovanović izvršio je pregled osnovnih škola i podneo izveštaj. Po red podataka o školama, godinama starosti, službe, kao i o mestu dolaska učitelja i njihovom bračnom stanju, navode se ocene njihove sposobnosti i vladanja. Za učitelja Stojana Petrovića napisao je da „nema nikakve sposobnosti, slabo govori srpski, nego vlaški, osim čitati i pisati ništa drugo ne zna“. Za čuprijskog učitelja Kostu Ignjatijevića on je, u rubrici primedbe napisao sledeće: „Kao neprestano pijan, ne može ni sposoban biti, niti se dobro vladati, za koje je javno pred isprevičestvom izobličen.“

Osim službenog izveštaja Državnog savetu, Radovanović je izveštaje o školama i učiteljima podnosio i komandantima pojedinih oblasti. Tako je u jednom pismu iz oktobra 1836. godine obavestio pukovnika u Negotinu, Stojanovića, o učiteljima u Krajinskom okrugu. Uglavnom je pisao o sposobnosti i vladanju učitelja. Između ostalog, on je napisao da je milanovački učitelj „popustio od svoje revnosti od kako se oženio“, da tekijški učitelj „ništa ne zna, niti valja, zato đaci od njega ni ne mogu naučiti“, da je u Kladovu učitelj dobar i sposoban itd.

Bogoljub Jovanović je, analizom popisa učitelja iz 1836. godine, utvrdio da su se oni veoma razlikovali prema svojoj sposobnosti za obavljanje učiteljske službe.

Dakle, među učiteljima sa strane, koji su gotovo svi bili iz Austrije, bilo je više sposobnih, svakako zbog njihove bolje školske spreme i dužeg radnog iskustva.

Kneževim aktom od 19. juna 1838. godine za obilazak škola umesto Petra Radovanovića određen je profesor Konstantin Branković. On je pregledao 16 pravitelstvenih, 10 opštinskih i jednu sresku školu, dakle – svega 27 škola. U svakoj od tih škola radio je samo po jedan učitelj. I Branković je, slično svom prethodniku, ocenio tekijškog učitelja Stojana Petrovića: „Ovaj učitelj je prost čovek, koji samo čitati, malo pisati i štogod računati zna; no, opština je s takvim zadovoljna i više ga gotovo drži da svešteniku u crkvi pomaže, negoli što se od nauke njegove kakvoj velikoj polzi nada. Za 600 groša na godinu boljega naći ne bi ni mogla.“

O ponašanju učitelja Alekse Stojića postoje različiti podaci. U raportu Načelnicestva okružija valjevskog Početelstvu prosvetljenija i pravosuđa zapisano je da se Stojić „okaljao porokom i da se liši učiteljskog zvanja“. Posavetovan je da se „okane“ lošeg ponašanja (13. maja 1939. u Valjevu). Pošto je obećao da će se popraviti, ostao je u valjevskoj školi. Već posle dve godine u kondukt listi navedeno je da „prilježno i vrlo revnosno deci predaje, u pevanju zbog starosti slab, poroka nema, ukoravan zbog suprotstavljanja vlastima, sposoban za zvanje“.

Analizom spiska učitelja od 25. aprila 1839. godine utvrđeno je da su prečanski učitelji bili mnogo boljih sposobnosti i vladanja od svojih domaćih kolega. U vezi s tim napravljene su dve tabele.

Iz tabele se može zapaziti da su prečanski učitelji bili većih sposobnosti, ali i

Sposobnosti učitelja	Rodeni (u %)	
	u Srbiji	na strani
Dobre	71,43	78,43
Srednje	14,29	15,69
Prilične	4,76	5,88
Nikakve	9,52	-

	Sposobnost/uspeh učitelja		
	iz Austrije	iz Srbije	iz Turske
Dobra	49	16	1
Srednja	7	11	1
Prilična	2	1	
Pristojna	1		
Sposoban	1	1	
Tanka (slaba)	1	2	1
Nesposoban	1	1	
Svega	62	32	3

Ocena	Vladanje učitelja		
	iz Austrije	iz Srbije	iz Turske
Lepo	1		
Dobro	53	25	3
Vrlo dobro	1	2	
Srednje	1	4	
Prilično	1	1	
Pristojno	1		
Rđavo	3		
Ne zna se	1		
Svega	62	32	3

boljeg vladanja. Ipak, kladovski učitelj Pavle Atanacković, Novosađanin, dobio je najlošiju ocenu iz vladanja: „Rđavog je vladanja; nebriljiv u zvanju, nikoga ne poštuje i starije ne uvažava.“

Ostali sačuvani spiskovi škola i učitelja (30. jul 1845, 21. jul 1846), mada se odnose na zapadnu polovinu Kneževine Srbije, pokazuju slične ocene učitelja. U popisu od 30. jula 1845. godine najlošije je ocenjen kragujevački učitelj Pavle Marković, koji je pijan u školi tukao decu, „čim stigne“. Loše ponašanje imali su i štitarski učitelj Arsenije Jovanović (rđavo vladanje), kao i lešnički učitelj (pijanica i hulio na boga).

Na kraju školske 1846/47. godine inspekciju škola izvršili su glavni upravitelji osnovnih škola: Milovan Spasić – zapadnog školskog okruga, i Petar Radovanović – istočnog, Spasić je zapazio da bogoslovi učiteljstvo smatraju privremenim, pa se i ne trude u nastavi. A Radovanović je zapisao da je Matej Radišić, oreovački učitelj, iako sposoban i dobrog vladanja, imao parnicu s knezom Aleksandrom Karadordevićem. Učiteljska karijera Pavla Markovića (iz Perleza), paraćinskog učitelja, završena je posle Radovanovićevog izveštaja o njegovom vladanju („Rđavo, sasvim se uljenio. Nije dostojan zvanja učiteljskog zbog raznih istupa“).

Izgleda da je Radovanović strogo ocenjivao učitelje, na primer u slučaju beogradske učiteljice Marije Đorđević: „Nije se dostojno pokazala za opštinu beogradsku.“ Pošto je ona uputila žalbu, Početelstvo prosvetljenija opomenulo je Radovanovića da nije umesno da se ona liši učiteljskog zvanja zbog prve greške.

Dešavalo se i da se učitelji suprotstave upraviteljima osnovnih škola. Na primer, šabački učitelj Jovan Kostić, koji je završio gimnaziju i „predugotovničko zavedenje“ (učiteljski kurs), uvredio je Spasića rekavši mu da ne zna učiteljski metod. Početelstvo prosvetljenija je kaznilo Kostića smanjenjem plate i premeštanjem u drugi, istočni školski okrug (7. avgust 1849).

Najčešće kazne za učitelje lošeg vladanja bile su premeštaj u drugu školu, uglavnom u neko zabitno selo, i suspenzija na godinu dana. To se većinom odnosilo na alkoholičare. Velikih premeštanja bilo je i prilikom promene dinastije 1843. godine.

Pošto se Simeon Ilić, učitelj u podrinskoj Trešnici, nije popravio ni posle premeštaja, otpušten je iz učiteljske službe. A razlog je bio razmena žena sa sveštenikom Arsenijem Neškovićem.

Nekoliko učitelja žalilo se na ponašanje Milovana Spasića, na primer Aleksandar Popović, vlašarski učitelj (zbog „bludničkog ponašanja“ prema njegovim ćerkama) i Kostja Pavlović, beogradski učitelj, zbog „neumesnih napada“.

Neki učitelji su otpušteni zbog lošeg uspeha učenika na polugodišnjim i godišnjim ispitima. Načelstvo Krajinskog okruga 19. februara 1858. godine izvestilo je Početelstvo prosvetljenija da je Marija Ilić „posve nesposobna za učiteljku, o čemu se opština ovdašnja prošlog polugoda državnim ispitom uverila“. Stefan Lazarević, učitelj u crnorečkoj Jablanici, izgubio je posao jer je većina njegovih učenika u vreme godišnjeg ispita pomagala svojim roditeljima u poljskim radovima. Početelstvo prosvetljenija odgovorilo mu je da ga ne može vratiti na posao dok ga opštinska vlast ne opravda (25. septembar 1858).

Dešavalo se da učitelji loše ocenjuju svoje mlade kolege. Tako je Atanasije Čirić, učitelj trećeg i četvrtog razreda zaječarske osnovne škole, pisao Početelstvu prosvetljenija da Nikola Dimitrijević, učitelj mladih razreda te škole, ne zna penije (glasove) i crkvene pravila i da slabo posećuje crkvu. Zbog toga je tražio njegov premeštaj i dolazak sposobnijeg učitelja (24. februar 1858).

U spisku učitelja iz četiri istočna okruga (Požarevački, Krajinski, Crnorečki i Gurgosovački) piše da je Đorde – Đura Jakšić, podgorački, dobio lošu ocenu: „Sposobnosti slabe i vladanja dobrog. Ovaj nije za učitelja.“ U istom spisku (1857) zapisano je da se slatinski učitelj Kostja Bradović svada i tuče sa seljacima i da zlostavlja decu. Pošto je direktor osnovnih škola to proverio, tražio je da se taj učitelj liši zvanja.

Prema poslednjem popisu učitelja iz perioda od 1804. do 1858. godine, učitelji iz Austrije pokazali su veoma dobru sposobnost i vladanje. Po završenoj analizi svih kondukt lista iz januara, februara i marta 1859. godine napravili smo tabelu, ali njene podatke treba uzimati uslovno jer su te kondukt liste sastavljali mnogobrojni srpski i okružni načelnici.

Dakle, i početkom 1859. godine broj loših učitelja, koji po obrazovanju, nastavnom radu i moralnim osobinama nisu odgovarali učiteljskom pozivu bio je neznan.

ПРВИ ЦИЉ: ОБРАЗОВАЊЕ ДЕВОЈАКА И ЖЕНА

Education for Woman & Girls Now!

(Наставак са стр. 1)

GCE има задовољство да презентује План активности за ГНА 2011. Ценимо сву вашу подршку током претходних година, али и сав напор који сте протеклих месеци учинили.

Захваљујем милионима људи који ће предузети акције свуда у свету у месецу априлу, али и кроз акцију 1. Циљ у наредним месецима. Желимо да искористимо знања толике енергије и остваримо највећу ГНА до сада. Желимо да обезбедимо пробој Образовања за све у што више земаља. Од виталног је значаја да искористимо овогодишњу енергију и да назначимо све кључне моменте и лидере у последњих 5 година до 2015. године.

Поносни смо да представимо тему за 2011. годину – Образовање жена и девојака. Радујемо се свим акцијама које су припремљене на ову тему и надамо се да то утире пут не само за оснаживање девојака и жена, већ и за многе заједнице и друштво у целини.

Планирамо да централна активност повеже локалне групе и школе са националним и светским догађајима. Ове године ће се акција концентрисати око „приче“. Жене и девојке ће испричати своје приче о утицају образовања, али и негативном утицају уколико образовање изостане. Желимо да мушкарци и младићи, такође, испричају своје приче, али све те приче да повежу са искуствима жена и зашто жене и девојке морају да имају право на квалитетно образовање.

Као и увек, подржавамо вас да укључите лидере и политичаре да наведу узроке који не дозвољавају да девојке иду у школу. Инсистирамо да је приоритет да се обезбеде услови да жене без обзира на узраст стекну основна знања. Ми такође желимо да охрабriamo све нивое, али и жене појединачно у вашој земљи да покажу како образовање утиче на њихове животе. Бићемо спремни за конференције за штампу са темом Образовање за све 5 и Миленијумски развојни циљеви 3, а планирамо и неке посебне догађаје у овој години укључујући обележавање стоте годишњице међународног дана жена и самит Г20 у Француској.

На нивоу школе (заједнице) очекујемо да:

- пронађете елоквентне жене које ће испричати своје приче о важности образовања жена и девојака,
- организујете радионице у својим школама и позовете децу да испричају приче о девојкама/женама које обожавају,
- замолите некога у групи да сними причу и да је пошаље локалним и државним политичарима да својим потписом покажу учешће,
- ова порука говори о томе колико је прича важна за све девојке и жене да имају образовање и колико је потребно да политичари ово подрже.

На националном нивоу очекујемо:

- организујете Догађај велике приче на националном нивоу, на нивоу парламента, ако је могуће. А на самом догађају:
- прикупите многе приче са локала и са нивоа заједнице и представите их министру образовања и министру финансија,
- номинујте неке од најинспиративнијих жена из ваше земље и позовите их да присуствују овом догађају.
- Позовите неке од најпознатијих жена из ваше земље да поделе своје

GLOBAL CAMPAIGN FOR
EDUCATION
www.campaignforeducation.org

приче о томе како је образовање учинило њихов живот другачијим.

- Прочитајте јавно неке од прича које ће вам послати GCE и које укључују детаље о светској неправди према женама и девојкама и доказ су штете која је на тај начин учињена према здрављу и богатству земље.
- Имајте неколико прича које ћете проследити медијима. Ово би могао да буде скуп

прича или чак ланчана прича (која почиње негде, али је причају други људи у ланцу). Проследите електронску верзију са фотографијама које могу да се репродукују или аудио верзије за радио или филмске верзије за тв.

- Како смо се заиста приближили 2015, морамо да будемо пажљивији и да зовемо на учешће највише нивое како бисмо имали утицаја. Стога вас охрабрујемо да:
- Позовете државни врх и друге високо рангиране владине службенике као што су министри финансија и образовања, као и друге политичаре да учествују у овом догађају и уколико је могуће да поделите њихову причу написмено.
- Додајте ваше познате личности у ваше брошуре са причама. Молимо да укључите захтев оних који организују ове радионице да забележе листе учесника који су присуствовали и да их проследите. Ми не желимо да само испричамо приче, желимо да их чујемо и да реагујемо политичари.

Надамо се да ће националне коалиције бити способне да окупе што више школа и група да учествују. Желимо да укључимо политичаре, одрасле и децу да бисмо светске лидере приморали да одрже своје обећање – Образовање за све, као и право на образовање свих девојака и жена. Такође тражимо да националне коалиције покушају да организују главни догађај са нагласком на све изазове са којима се девојке и жене сусрећу. Овај догађај ће охрабрити владе да уложе бројне напоре у проналажењу решења проблема као што су: сексуално узнемиравање, насиље и сиромаштво. Важно је да коалиције идентификују кључна решења која желе да промовишу и да информације о томе проследите кроз активности у ГНА.

План активности садржи све иницијалне информације које су потребне да бисте добили идеју, будите слободни да пријавите своје учешће. Он такође пружа кључне датуме како бисте знали шта и како да очекујете од тима за планирање ГНА. Прошле године напори ГНА и кампање „1 Циљ“ су учинили да је знатно већи број земаља учествовао и подржимо да тако буде и ове године, ако не и више. Ми нећемо одустати док год образовање не постане заиста за све.

Увек се радујемо вашем доприносу и захваљујемо на учешћу на сваком кораку у овом процесу. Ваш допринос акцији ће учинити да девојцице не буду присиљаване на рад и да не буду злостављане, али и да буду потпуно сигурне у школи. Ваш допринос ће помоћи да жене позитивно допринесу друштву. Хајде да делујемо заједно да променимо животе милиона жена и девојака у вашој земљи и широм света.

Kailash Satyarthi
упрежник ГНА

Muleya Mwananyanda
координатор ГНА

ПРИДРУЖИТЕ СЕ!

Синдикати широм света, невладине и владине организације које се баве образовањем и ове године се укључују у најмасовнију Глобалну недељу акције, која је посвећена остваривању права на образовање девојчица и жена у оквиру Глобалне кампање „Образовања за све“. Глобална недеља акције организује се од 2003. године и она представља шансу и прилику да се јавно проговори о, сасвим извесно угроженим, Миленијумским развојним циљевима у образовању. Овогодишња Глобална недеља је планирана у времену од 02. до 08. маја, дакле непосредно после пролећног распуста. Синдикат ће и ове године узети активно учешће у овој акцији, а очекује се да се и синдикалне организације на нивоу школа и/или локалних заједница придруже овогодишњој акцији и да, у складу са сопственом креативношћу и идејама, доведу у своје школе успешне и елоквентне жене како би деца одржале предавања о важности образовања жена и девојчица, да организују радионице

у школама и позову истакнуте и успешне жене из различитих сфера које су похађале ту школу и које би разговарале са њацима у тој школи о важности образовања, да позову жене-доносиоце одлука, бивше ђаци или оне које брину о појединој школи да дођу и чују о проблемима у школи и помогну у решавању истих. Предлажемо и да школске организације прикупе интересантне и инспиративне приче о успешним бившим ученицама своје школе и да их проследите Синдикату који ће одабрати неке од њих и проследити организаторима ГНА. Уколико сте у могућности, те приче поткрепите фотографијама, аудио, видео или електронским записима како би их могли користити у презентацијама или публикацијама за Светски дан учитеља и наравно у дану одређеном за Велику причу, односно централном дану ове Акције.

ПОСТАНИТЕ (КО)АУТОР ВЕЛИКЕ ПРИЧЕ УЧЕСТВУЈТЕ У ГЛОБАЛНОЈ КАМПАЊИ: ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВЕ!

PRILOG DEBATI

SMETAJU LI NEKOME BESPLATNI UDŽBENICI?

(Nastavak sa str. 1)

Kako sam lično, iz zdravstvenih razloga, sprečen da učestvujem u debati na temu iz naslova koju u sredu, 23.03. o.g. organizuju Centar za demokratiju i Friederich Ebert fondacija, ovim putem i na ovaj način dajem svoj skromni doprinos temi koja u dužem periodu (od 2007. godine) zaokuplja prosvetnu i drugu (čitaj: uglavnom roditeljsku) javnost. Stoga i podsećam da je inicijativu o besplatnim udžbenicima u septembru 2007. godine podnela narodna poslanica Gordana Čomić, a podržao tadašnji ministar prosvete dr Zoran Lončar sa izvesnom rezervom: „Imate moju podršku ukoliko za to budu obezbeđena sredstva iz budžeta.“ Inicijativu je podržao i tadašnji sastav Odbora za prosvetu Narodne Skupštine i ona je, uz dužnu pažnju javnosti, dve godine kasnije i realizovana za vreme vaktva ministra Obradovića. Od tada je to projekat Vlade Srbije koji potpomažu nešto milom, a nešto silom, najbogatiji regioni u Republici: Beograd i Vojvodina. Predlagači ove korisne ideje nalaze opravdanje u zakonskoj, odnosno ustavnoj odredbi o pravu na besplatno školovanje i, naravno, u želji da se pomogne odavno osiromašenim i često bez posla i prihoda, sve brojnijim roditeljima.

**Besplatni udžbenici osnovcima –
– ustavna obaveza države
i racionalni interes društva**

Na taj način besplatni udžbenici koji, sasvim izvesno, to i nisu jer neko ipak mora platiti troškove štampanja, postaju briga ne samo onih koji su ideju pokrenuli – Ministarstva, odnosno Vlade, već i gradske vlade prestonice, Vlade Vojvodine, a često i uprava jedinica lokalne samouprave, što upućuje na improvizaciju, a ne sistem, tim pre što sredstva utrošena sa nižih nivoa vlasti za besplatne udžbenike nedostaju u budžetu tih lokalnih samouprava za neke druge poverene im poslove (podržavajući inicijativu ministra i pomažući akciju besplatnih udžbenika, opštinske, odnosno gradske vlasti zakidaju druge korisnike sredstava tih budžeta

po pitanju prevoza, stručnog usavršavanja nastavnika, materijalnih troškova škola i drugih ustanova kojima je JLS osnivač ili vlasnik, materijalnih troškova nastave u školama i sl). Stoga je i jasno zbog čega postoji znatan otpor u velikom broju jedinica LS da podrže ovakvu akciju za koju imaju razumevanja, kao uostalom i svi mi, jer ona ugrožava redovno funkcionisanje tih samouprava, pošto ćemo se svi složiti da ono što u pravilu mogu Beograd i Vojvodina, sasvim izvesno ne mogu ni Žitište, ni Plandište, ni Crna Trava, ni Bosilegrad, ni... Spisak bi bio svakako podugačak.

Imajući puno razumevanje za potrebu za pomoć jednom delu stanovništva i njihovom potomstvu i želji da im se pruži šansa da kroz obrazovanje napuste sferu siromaštva, bede i zaostalosti, smatramo da bi akciju oko besplatnih udžbenika trebalo svesti u ravan pomoći ne svoj deci, jer među decom korisnicima besplatnih udžbenika ima i onih koji sasvim sigurno ne potiču iz kruga siromašnih i onog još crnje, najsiromašnijih, tim pre što je i u našem okruženju ideja o frontalnom dodeljivanju besplatnih udžbenika doživela fijasko i svela se na pomoć u besplatnim udžbenicima samo za decu iz najsiromašnijih i najugroženijih kategorija društva. Otežavajuća okolnost u svemu ovome mogla bi biti i želja najsiromašnijih da prikriju svoju bedu, kao i činjenica da društvo nije ništa poradilo da se ustanove socijalne karte svih građana i da se ovom i sličnim merama pomaže onima kojima je pomoć i najpotrebnija, jer ovako besplatne udžbenike dobijaju i bogati i prebogati, uostalom kao i navodno jeftin hleb ili jeftinu struju i sasvim sigurno ovo se ne može svrstati u bilo kakvu meru pomoći socijalno ugroženima, već pre slični na socijalnu demagogiju.

Posebna je priča zahtev da se udžbenici čuvaju i vrate, da se po njima ništa ne piše, kako bi se mogli koristiti i u narednih nekoliko generacija i kako bi vlast „jednim udarcem ubila više muva“. Jasno je da je to bilo moguće samo krajoču Hlapiću, ali će to teško ponoviti oficijelni ili bilo koji drugi ministar, pošto je i ova ideja već u startu propala, jer su se udžbenici sami od sebe raspadali zbog lošeg kvaliteta ili zbog toga što su ih deca iz različitih razloga dovela u stanje neupotrebljivosti za drugu generaciju, tako da se ponovo pojavljivao isti problem – štampanje udžbenika iznova, što, uz uvođenje udžbenika u naredni(e) razred(e) multiplikuje troškove, a ne održava ih na konstantnom nivou. Smatramo

da bi iz pedagoških razloga bilo celishodnije udžbenike ostaviti učenicima, kako bi oni, čuvajući udžbenike iz prethodnog(ih) razreda mogli, kao što smo, uostalom, i mi nekada, kao školarci formirati svoju ličnu biblioteku koja bi mu bila stalno na dohvat, tim pre što je obrazovanje kontinuirani, a ne za svaku godinu izdvojen proces. Ovo bi sasvim sigurno bio i doprinos razvoju čitalačke kulture koja je toliko ugrožena u našem društvu i među našim školarcima.

Svima je dobro znano da jedna lasta ne čini proleće i da ono što uspeva gradonačelniku Beograda – poput proširivanja kruga školaraca koji dobijaju besplatne udžbenike na V razred ili vojvodanskog premijera koji može, kao i njegov beogradski kolega, ne samo da finansira udžbenike, već i školarine za studente i koješta drugo što nije u opisu budžeta ni prestonice, ni severne pokrajine, proizvodi stalnu glavobolju gradonačelnicima/predsednicima opština u siromašnim jedinicama lokalne samouprave i upućuje da budžetske finansije nisu uravnotežene i da pojedini imaju, za naše uslove, previše, a drugi nedovoljno da bi uopšte vršili poverene poslove.

Posebna je priča i otimačina oko toga ko će biti ovlašćen da štampa ove besplatne, ali i druge udžbenike, pošto je svima već odavno jasno da se radi o posebnoj vrsti monopola, neki bi se usudili reći i o izdavačkoj mafiji, naročito u kontekstu tiraža, koji su apsolutno na strani onoga što će da kupe ili roditelji, ili neki od budžeta, pa makar se zvalo i besplatno udžbenik u odnosu na tiraže nekih knjiga, pa makar oni bili i nobelovci koji ne prelaze tiraž od nekoliko stotina knjiga i, sasvim izvesno, više služe kao pokriće pojedinim izdavačima da nešto rade, nego što im donosi bilo kakvu dobit.

U svakom slučaju ne bi želeli da pomislite da nam smetaju besplatni udžbenici. Apsolutno smo za to da svako dete dobije kvalitetno i besplatno obrazovanje, uključujući i besplatne udžbenike, kao što, uostalom, kao organizacija učestvujemo u Globalnoj akciji „Obrazovanje za sve“, ali smo pri tom duboko svesni ekonomske (ne)moći našeg društva i smatramo da postojeće resurse treba upotrebiti na najracionalniji način kako ne bi već naredne godine ugrozili celu ideju, po nama dobru, ali koju je nemoguće dugoročno realizovati na način kako se to danas čini u našoj zemlji. U suprotnom, biće to još samo jedna dobra ideja.

prof. Hadži Zdravko M. Kovač

BESPLATNI UDŽBENICI PRIORITET

„Kad sam prihvatila da budem državni sekretar u Ministarstvu 2008. godine tokom leta, jedna od stvari zbog kojih sam to prihvatila jeste bilo i pitanje toga kako da osiguramo da Srbija ne zaostaje za drugim zemljama u pogledu onog što pruža svoj deci. Prema tome, na mojoj listi prioriteta su se, takođe, nalazili besplatni udžbenici. Došla sam iz jedne međunarodne organizacije gde sam radila komparativne analize i sa velikom sramotom i užasom sam otkrila da jedino u Srbiji toga nema. Otud mi je veoma drago što je Ministarstvo, u čijem radu učestvujem, imalo snage da započne ovu akciju i da je ne samo započne, nego i da je održi. Sad to nije bio jedan korak, to je bilo više različitih koraka. Prema tome, u tom smislu mi je izuzetno drago“ rekla je Tinde Cerović Kovač državni sekretar u ministarstvu prosvete.

„Međutim, imam sad jedan dodatak. Ovo ministarstvo i cela država radi na ovoj akciji sad već treću godinu. Moje poznavanje, a nije sasvim nebitno, obrazovne politike, kao oblasti delovanja, podrazumeva sledeće. Uvede se na osnovu niza konsultacija,

niza razmišljanja, jedan važna nova politika. Osigura se da ona stvarno dode, da se ona stvarno desi. Osigura se da ona ne bude samo jednokratna politika, nego da se nastavlja. Jako mi je drago što je do toga došlo. Onda se negde na poluvremenu nekog političkog mandata ili posle bar dve godine evaluira, pa se pogleda, u redu, šta smo to uradili, dokle smo došli, šta bi moglo bolje, gde bi eventualno neko rešenje moglo malo drugačije. Svi znaju koji se bave obrazovnom politikom, da davo leži u detaljima. Vrlo često može nešto da izgleda dobro, a kad malo zadete iza, možda možete da otkrijete nešto što bi lako moglo da se popravi, ali da niko nije ugledao ili ako se niko nije time bavio, onda se neće ni popraviti. To je vrlo često razlog zbog čega neka dobra politika propadne. Prema tome, mora se paziti na detaljima. Zatim, posle evaluacije da se stvar unapredi, otkrije te detalje i smanjite broj davalčića i imate bolju politiku i onda razmišljate o tome, kako to da se učini održivim. Kako da nešto što je projekat, postane sistem“ rekla je Cerović Kovač.

DOBRA VEST ZA RODITELJE!

Ministar prosvete i nauke Žarko Obradović je izjavio da ne postoji dilema da li će projekat dodele besplatnih udžbenika za učenike osnovnih škola opstati. „Dobra vest za roditelje jeste da država ima i može da obezbedi besplatne udžbenike“, kazao je Obradović. Kako je naveo, protekle dve godine besplatne udžbenike dobio je 147.921 đak prvog i drugog razreda u Srbiji.

Na drugoj strani, udruženje „Roditelj“ je zatražilo od prosvetnih vlasti da ne primenjuju ovaj koncept dok ne bude obezbeđen novac da školske knjige učenici dobiju na trajno korišćenje. Po mišljenju roditelja okupljenih u ovom udruženju, ali i stručnjaka, besplatne udžbenike trebalo bi da dobiju samo deca iz socijalno ugroženih porodica, bez obaveze vraćanja knjiga na kraju školske godine. Dragana Sočanin, predsednica ovog Udruženja, kaže da roditelji nisu konsultovani, da se zanemaruje sud stručne javnosti i da se usvaja nešto što može imati trajne štetne posledice po svu decu.

СПОРАЗУМОМ ПРИХВАТИЛИ ОНО ШТО СУ ОДБИЛИ У ПРОТОКОЛУ

Уговорили мање од онога што је било на столу 4. фебруара
(Наставак са стр. 1)

Иако дубоко свесни свих релевантних чињеница за постизање штрајкачких захтева, лидери два синдиката нису прихватили Протокол који су 04.02. потписала два синдиката, а након што је председник једног од два потписника неовлашћено повукао свој потпис и са половином „свог“ синдиката и са друга два синдиката наставно потпуно бесмислен штрајк са измењеним захтевима у односу на оне који су били до тренутка када је Протокол и потписан. Подсећамо да је у том документу за који се Влада недвосмислено изјаснила да је и даље за њу важећи, без обзира на околности које су уследиле, Влада удовољила готово свим штрајкачким захтевима и испунила од 5 штрајкачких захтева 4 у целости, а пети делимично и то онај најспорнији, а који се односио на укупно повећање зарада у 2011. години.

Након тога, а највише због управо захтева о укупном повећању зарада, за које су штрајкачи сматрали да је недовољно, подигнута је граница захтева за повишицом са договорених 13,6% на 20%, који нису постигнути ни након 2 месеца штрајка, па их, наравно, као таквих ни нема у Споразуму који је наводно задовољно захтеве штрајкача који су у међувремену допуњени са два нова захтева везана за измене и допуне Посебног колективног уговора и „Крвног“ закона, а касније нарастали на чак 9 захтева, који чине саставни део Споразума који су лидери три синдиката потписали на Дан шале, 01. април. Надамо се не и као првоаприлску шалу, пошто све оно што се дешавало више личи на црни хумор него на успешну првоаприлску невину пошалицу.

Елем, након бесмисленог продужетка штрајка у законским оквирима, једино што су изборили штрајкачи јесте умањење зарада за оне који нису нормализовали наставу од 07. фебруара, стварање широког фронта незадовољства против просвете и просветара који се огледа у формирању различитих удружења родитеља, која су формирана попут оних из 1996/97. године (која су у међувремену престала да постоје), а која су листом против запослених у просвети и, наравно, протестима ученика који не желе да прихвате план надокнаде изгубљеног градива, а који је једини услов да се умањена зарада једног лепог дана и врати онима којима је и била ускраћена, без обзира што су штрајкачи тврдили да је то умањење незаконито и што је било више у функцији мотивације за штрајк, него ли је следило легислативну логику.

Главне замерке Протоколу биле су у наводно недовољно формулисаним и јасним процентима за повећање зарада у 2011. години, а вама, поштовани читаоци, ћемо препустити да упоређивањем та два документа процените да ли је Споразум било коју ствар појаснио, пошто су и сами потписници након свечаности потписивања Споразума у Влади Републике Србије поручили новинарима да ни они не знају колико повећање запослени могу да очекују и „да сами израчунају колике ће те повишице бити“. Јасно је само да ће након сагледавања буџетских могућности након 20. априла бити дефинисани проценти или повишице, односно описно бити утврђена евентуална повећања која ће просветарима следити у јулу, односно октобру и за која и даље постоји велика дилема да ли ће бити урађена у проценте, што је Влада обећала просветарима, или исплаћени као једнократне исплате, што је Влада обећала ММФ-у. У сваком случају, Влада мора да превари барем једног од својих социјалних партнера. А кога ће, видећемо, као уосталом и да ли ће повећање зарада бити веће од онога у распону од 13,6% до 14,5%, колико је било на столу приликом закључивања Протокола до 20%, колико су тражили штрајкачи, а о чему нема ни аберу у Споразуму, а нити било какве гаранције да би се неки проценат могао ишчупати више од онога што је уговорено Протоколом. Ту не помажу ни магловите формулације из тачке 2. Споразума о повећањима већим од 2,95% за први квартал, односно већим од 7,2% на годишњем нивоу, јер су та повећања већ уређена Законом о буџету и ради се о повећањима која су такође, на разочарење штрајкача, дата описно, а не у процентима и ради се о повећању од априла у износу тромесечне инфлације, односно повећању од октобра у износу шестомесечне инфлације + ½ БДП за претходну годину и свима је јасно да са садашњим нивоом инфлације Влада, уколико буде поштвала слово Закона, хтела-не хтела, мора да исплати по том основу кумулативно више од 7,2%, при чему би у том случају кршила исти тај закон, односно део који говори о фискалној одговорности и који лимитира горњи праг повећања. У сваком случају, биће интересантно да видимо како ће се Влада понашати и да ли ће кршити сопствени Закон о буџету, јер је јасно да не може поштовати два различита и супротстављена принципа.

Што се тиче увећања зарада већих од, условно рецимо, 7,2%, дакле оних дефинисаних Законом о буџету, Протокол је нудио боља решења, односно могућност да се у случају већих буџетских прихода из додатних 10 милијарди динара просветарима исплате минимално још 2 повишице од по 3% у јулу и 2% у октобру, што би кумулативно дало цифру од минимално 13,6%, а чега више нема у Споразуму.

Наравно, није то једино у чему је (не)Споразум смањно права запослених у просвети, пошто се то већ десило и са заосталим отпремнинама за одлазак у пензију, а које су по Протоколу (тачка 1.) требале бити „исплаћене одмах, а у складу са приливом средстава у Буџету, најкасније до краја марта 2011. године“, а потписници Споразума су ову принадлежност померили за пола године и тако ће „преостале отпремнине за запослене који су отишли у редовну пензију у 2010. години бити исплаћене до 30. септембра 2011.“, као што су смањили и права за колеге које су отишле у редовну пензију 2011. године да им отпремнине не буду исплаћене одмах, већ до 31.12.2011.

Ништа боље није прошао ни захтев за исплатом јубиларних награда из 2009. и 2010. године, које уместо да буду исплаћене по Протоколу у првој половини 2011. године, по Споразуму биће исплаћене до краја септембра 2011. године.

На тај начин потписници Споразума уговорили су мањи ниво права за запослене него што је то било уговорено у Протоколу, тако да остаје крупно питање шта је важеће за Владу, односно Министарство просвете и Министарство финансија, пошто су надлежни из сектора финансија Министарства просвете оберучке дочекали Споразум и већ при тражењу исплате отпремнина за 774 војвођанска просветна пензионера, нашли оправдање у Споразуму и своје нечињење по Протоколу пребацили на Министарство финансија и Покрајински секретаријат за образовање који се већ раније огласио као ненадлежан и није средства за отпремнине војвођанских просветних пензионера у износу од сса 140 милиона динара планирао у војвођанском буџету, тако да су последње отпремнине које су примили војвођански пензионисани учитељи и други војвођански просветни пензионери оне које су исплаћене још у децембру 2009. године, при чему је Министарство просвете, односно Министарство финансија испоштовало одредбу за исплату отпремнина колега које су из београдских и централносрбијанских кућа знања отишле у заслужену пензију.

Иако је помпезно од стране потписника поменути Споразум, најављен као „правни акт који обавезује“, док почетком фебруара потписан Протокол нема ту снагу“, свима који су га прочитали јасно је да се ради о алибију за бесмислену синдикалну активност звану: штрајк са минимумом процеса рада или тачније кварење наставе и једином начину да како-тако окончају штрајк који је и са Споразумом и без њега протекле седмице дошао свом природном крају. Наравно, при томе остављајући последице, првенствено по децу, али и по џеп штрајкача, који су се фокусирали да већ, ако ништа не могу ново да добију, бар покушају да поврате изгубљена средства и чему је требала да послужи, по њима најважнија, тачка споразума – тачка 1. На све то министар просвете (однедавно и науке) им је поручио да „немају разлога за нервозу, јер све изгубљено ће морати и надокнадити“. О другим штетама које ће нам донети нови Закон о штрајку и нови начин поступања послодавца при будућим евентуалним штрајковима, не треба више ни зборити ни роморити, јер је јасно да ово што се овај пут десило први пут (увек је нешто први пут), сваки следећи пут биће много ригидније по оне које се одлуче да своја права траже у протестима, а не у преговорима.

Они који се аналитички баве индустријским акцијама (између осталог и штрајковима) биће у прилици да анализирају овај протест са свим његовим резултатима и последицама, који је у много чему био јединствен, између осталог, и по потписивању документа, па повлачењу потписа са њега, смени министра финансија за време преговора, промени надлежности Министарства просвете за време штрајка, наступу синдиката, чињеници да је лидер једног од синдиката потписао и Протокол и Споразум, као и по томе да су штрајкачи и њихови социјални партнери преговоре више водили преко штампе, него за округлим столом, ... а можда ћете, поштоване колеге, и ви додати неко ваше мишљење у прилог овом штрајку, који је у почетку и имао добар резултат („Победила је држава и разум“ – министар просвете, „а ми нисмо изгубили“ – Хаџи Здравко М. Ковач), а који су потом, након двомесечног истрајавања у законском штрајку потписници Споразума делом анулирали, односно знатно умањили. Уосталом, прочитајте, погледајте и упоредите оба документа: и Протокол од 04. фебруара и Споразум од 01. априла и донесите сопствени суд и закључите ко је био у праву.

У међувремену нам преостаје да Владу, односно министарства просвете и финансија истерамо на чистац да се децидно изјасне шта је сада важеће – Протокол или Споразум и да ли ће поступати по једном или по другом, иако смо, нажалост, већ ових дана сведоци да Влада примењује оно што је неповољније за запослене (и бивше запослене), чему су сведоци 774 војвођанска пензионисана просветна радника који припадајуће отпремнине чекају и више од 15 месеци.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач
генерални секретар СрпС

OTPREMNINE IZGUBLJENE IZMEĐU POKRAJINE I DRŽAVE

Ko će isplatiti otpremnine za penzionisane vojvodanske prosvetare?

U kvarenju dogovora postignutog između reprezentativnih sindikata i pretočenog u Protokol potpisan 04.02., nastavljači štrajka su sa Vladom Republike Srbije zaključili 01.04. Sporazum, u kome su jedna od kolateralnih šteta i penzionisani prosvetni radnici, a naročito oni koji su u penziju otišli iz vojvodanskih kuća znanja. Naime, iako je Protokolom utvrđeno da zaostale otpremnine zaposlenima u prosveti koji su u međuvremenu iz osnovnih i srednjih škola otišli u penziju budu isplaćene do kraja marta, Sporazumom je taj rok pomeren za dodatnih pola godine – do 30. septembra 2011. za one koji su u penziju otišli u 2010. godini, dok će novopečeni ovogodišnji penzioneri tu prinadležnost dobiti do kraja kalendarske godine.

Na ovaj način (ne)svesno, potpisnici Sporazuma, uključujući i ministra prosvete (i nauke) i premijera (i ministra finansija) su na stand by stavili sve penzionere, a pogotovu one iz severne pokrajine koji sada već više od 15 meseci čekaju na zaslužene prinadležnosti koje im po jednom zakonu („Krovnom“, član 157.) treba da obezbedi Ministarstvo prosvete, a po tumačenju Ministarstva prosvete (i prenetim nadležnostima) Pokrajina. Dok je Ministarstvo prosvete ubrzano isplatilo penzionere koji su iz Beograda i centralne Srbije otišli u penziju, i to njih 1.192, čak 774 vojvodanska penzionera moraju da sačekaju epilog prepiske između Ministarstva prosvete i Ministarstva finansija ko je nadležan da isplati zaostale otpremnine.

Na taj način pitanje otpremnina sve više postaje političko pitanje, a ne pitanje poštovanja zakona, pri čemu ništa posebno ne znači ni dilema da li se radi o izvornim sredstvima vojvodanskog budžeta iz onih famoznih 7% ili se radi o transfernim sredstvima ili sredstvima republičkog budžeta. Logično bi bilo da Vlada obezbedi ta sredstva, jer tako kaže i slovo zakona, a i zbog toga što je ona potpisnik – samim

time i garant i Protokola i Sporazuma i zbog činjenice da su sredstva u bilo kom budžetu ipak jedinstvena sredstva koja su građani i drugi poreski obveznici uplatili u budžet, pa je potpuno svejedno zvala se ona republičkim budžetom ili pokrajinskim, za koji i inače znamo da nije pravi budžet, već „protočni“ i da se radi o sredstvima koja se sa jednog nivoa vlasti transferišu na drugi, a onda prema onima kojima su i namenjena.

Bilo kako bilo, sindikati potpisnici učinili su „medvedu uslugu“ onima čiji su interes navodno branili, pošto su dali alibi Vladi da isplatu ovih potraživanja prolongira i da u međuvremenu pronađe kakvo-takvo rešenje. Uostalom, predstavnik jednog od sindikata – SPRV/USPRS je na pregovorima izjavio da penzioneri nisu članovi sindikata, što je naravno tačno, ali zadire u pitanje generacijske solidarnosti i, naravno, u štrajkački zahtev koji je i taj sindikat prihvatio.

Za one koji čekaju ove prinadležnosti, a koje u ukupnom iznosu od 140 miliona dinara ne bi trebale biti neko preveliko opterećenje za republički budžet, ostaje ili da se oboružaju strpljenjem ili da presaviju tabak kako bi ovu prinadležnost ostvarili sudom. U svakom slučaju, zbog neažurnosti administracija – i državne i pokrajinske, a i zbog Sporazuma koji odlaže isplatu, ova prinadležnost, kada pristigne onima koji su je i zaslužili, biće umanjena za više od desetog dela, pošto ju je sasvim sigurno za toliko i nagrizala inflacija. Ipak ostaje gorak ukus nepravde kod onih koji su svoj radni vek proveli u kućama znanja, u lošim uslovima, u pravilu loše plaćeni i kojima uz, i inače male penzije, sledeće i okrnjena otpremnina. U međuvremenu zbog sile zakona broj penzionera se uvećava, pa samim time i problem za „socijalno odgovornu“ vlast koja na delu priča o brizi za obrazovanje, a na drugoj strani ništa i ne čini da se to promeni ili popravi.

„VAŽNO JE SAZNATI KOGA U ORGAN UPRAVLJANJA POSLATI“

Edukacija za upravljanje školama

U poslednje vreme u našoj sredini bilo je, po nama, potpuno bespredmetno, ali u javnosti, i stručnoj i onoj drugoj, eksploatisano pitanje nadležnosti, zakonitosti i legalnosti rada Školskog odbora kao posledica događanja u jednoj od najuglednijih somborskih škola, koja je, umesto da bude alma mater ravangradske varoši, inače poznate kao grada koji je prvi u južnih Slovena počeo sistematski obrazovanje srpskih i južnoslovenskih učitelja, došla na stupce štampe zbog izbora direktora škole, što je, uz brojne nesporazume oko upravljanja kućama znanja i brkanja nadležnosti i nemogućnosti razdvajanja kompetencija bilo razlog da naša organizacija konkuriše kod Ministarstva prosvete – Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja sa programom: „Važno je saznati koga u organ upravljanja poslati“, koji je trebao da posluži edukaciji članova školskih odbora iz reda sve tri grupacije koje čine organ upravljanja u školi/ustanovi.

Zadovoljstvo nam je da vas obavestimo da je naš program prihvaćen i da će biti akreditovan kao program stručnog usavršavanja za narednu školsku godinu. Na ovaj način naš Sindikat daje pun doprinos edukaciji, ne samo članova Sindikata i zaposlenih koji čine trećinu organa upravljanja, već pomaže i da se članovi školskih odbora iz reda roditelja i lokalnih samouprava edukuju za ovaj odgovoran posao, kako bi se, naravno, predupredili brojni nesporazumi kojima je u osnovi neznanje, nepoznavanje propisa i zakona i ono nama toliko uvreženo da svi sve znamo, a naročito ono za što

niti smo stručni, niti smo edukovani i iz čega stalno proizlaze nesporazumi, sporovi, pa čak i sudovi.

Bez želje da radimo tuđ posao ili da se mešamo u tuđe nadležnosti, Sindikat na ovaj način pomaže socijalnom dijalogu, kao i uostalom prilikom edukacije članova i zainteresovanih za druge teme koje Sindikat realizuje u okviru redovnog sindikalnog obrazovanja za sindikalne aktiviste i članove sa dugačke liste tema koje obrađuju naši aktivisti, eksperti i saradnici, kao što su pitanja rešavanja tehnoloških viškova, kolektivnog pregovaranja, pitanja finansiranja ustanova obrazovanja, finansiranja škola po učeniku, upravljanja školama, uslovi za rad sindikata u školama, mirno rešavanje radnih sporova, mirenje, posredovanje i arbitraža, disciplinska odgovornost zaposlenih, mobing, socijalni dijalog...

Namera Sindikata je i da pomogne kolegama da kroz ovaj vid edukacije dođu do neophodnih časova fonda stručnog usavršavanja (i za produženje licence), a da to učine kroz kvalitetne i jeftine programe stručnog usavršavanja. Naravno, za članove Sindikata učešće (i kotizacija) će biti po povlašćenim minimalnim cenama, a za druge na način kako je to ugovoreno sa Zavodom za unapređenje obrazovanja i vaspitanja. Po objavljivanju Kataloga stalnog stručnog usavršavanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika za školsku godinu 2011/12. pravovremeno ćemo vas obavestiti o svim uslovima za pohađanje i organizovanja Programa „Važno je saznati koga u organ upravljanja poslati“.

TEŠKO DO PUTNIH TROŠKOVA

Pregovori između predstavnika NSPRV i predstavnika Gradske uprave u Subotici u vezi sa Sporazumom o naknadi putnih troškova otpočeli su nakon 1,5 god. uz posredstvo Agencije za mirno rešavanje radnik sporova, kojoj se obratio NSPRV. U poslednja dva meseca održane su dve rasprave u kojima su učestvovali predstavnici Gradske uprave i predstavnici NSPRV. Na raspravi su bili predstavnici Samostalnog sindikata koji nisu u sporu, a koji su potpisnici spornog Sporazuma. Ono što je pozitivno u ovom trenutku jeste to što je otpočeo socijalni dijalog između NSPRV i Gradske uprave u Subotici.

Ni posle dve rasprave, stavovi dve strane koje su u sporu nisu približeni. Predstavnici NSPRV su zastupali poštovanje zakona, i istakli da je *predmet spora ostvarivanje razlike u novčanjoj nadoknadi zaposlenima u ustanovama obrazovanja, od trenutka primene neobjavljenog sporazuma do momenta objavljivanja u Službenom glasniku, i da se o visini nadoknade ne može sporazumovati jer je regulisana u Zakonu o radu i PKU.*

Pošto pregovori nisu urodili plodom, miritelj je u zakonskom roku doneo preporu-

ku kojom predlaže objema stranama u sporu moguće rešenje, a to je:

- *Da se zaključí aneks Sporazuma o naknadi troškova prevoza u oblasti obrazovanja i vaspitanja tako što će biti brisana odredba čl. 4.st. 2. kojom se definiše novčana naknada za putne troškove u iznosu 75% od visine cene prevozne karte.*
- *Da se pregovori strana u sporu nastave radi regulisanja spornih pitanja, koja bi se mogla rešiti potpisivanjem ugovora o radu sa svakim zaposlenim u zavisnosti od konkretnih troškova koji zaposleni ima za dolazak i odlazak sa rada.*

Preporuka miritelja za NSPRV je prihvatljiva u tom delu jer potvrđuje ono za šta se NSPRV sve vreme zalagao, a to je da se zaposlenom isplaćuju realni troškovi u novčanom iznosu, odnosno da se poštuje zakon.

NSPRV će inicirati nove pregovore sa predstavnicima Gradske uprave na kojima će insistirati na preporuci miritelja, ali i novčanjoj nadoknadi zaposlenima koja je isplaćivana 75% od punog iznosa cene mesečne karte, od primene neobjavljenog Sporazuma pa do njegovog objavljivanja u Službenom glasniku.

Jelena Zejak, predsednica GO NSPRV Subotica

НА РЕДУ ИЗМЕНА РАДНО-ПРАВНЕ ЛЕГИСЛАТИВЕ

Социјални пакт па измене: Закона о раду, Закона о штрајку, ...

(Наставак са стр. 1)

Према последњим најавама министра рада и социјалне политике, док закључујемо овај број Информатора требало је да буде закључен Социјални пакт (споразум) између света рада, света послодавца и Владе Републике Србије која се појављује у две улоге – као извршна власт и као највећи послодавац у држави. Шта ће бити предмет Социјалног пакта, нико жив не зна, сем оних који преговарају о њему: Унија послодавца Србије, којој легитимитет оспоравају друге послодавачке асоцијације, Савез самосталних синдиката, који је неспорно утврдио репрезентативност и УГС „Независност“ који и сам у јавности износи податак да нема довољно чланова за репрезентативност, као председника света рада и шест ресорних министара,

укључујући и министра рада, који у Републичком СЕС-у представљају Владу. Међутим, досадашња искуства сличних споразума показује да ништа добро из тог споразума и не може проистећи, а добар доказ је и подсећање на последњи Социјални пакт закључен непосредно пре последњих избора и његова судбина, као уосталом и судбина Општег колективног уговора који је непосредно после избора замрзнут у оном, за раднике најважнијем, делу –

финансијском (регрес, топли оброк, јубиларне награде, минути рад, бонуси, тринаеста плата, прековремен рад, ноћни рад, рад празником, ...). Све ово посебно брине свет рада када се зна да је при крају и рок важења Општег колективног уговора и да је сасвим извесно када би већ данас отпочели преговори на закључивању новог ОКУ, они ни у ком случају не би могли бити окончани до маја месеца, када овај природни продужетак Закона о раду престаје да важи.

Свима онима који се баве проучавањем односа између света рада и света послодавца нису промакле примедбе које долазе и из релевантних послодавца попут „Послодавца“, нерепрезентативних удружења послодавца попут УПС-а и оних који имају репрезентативност, попут АМСЦ, као и из моћног Савета страних инвеститора који указују да су радничка права у Србији превелика (!), да су радници размажени и преплаћени (!!!), као ни чињеница да вероватно из тих притисака ускоро можемо очекивати нов/ изменен Закон о раду и наравно Закон о штрајку, између осталог и као последицу низа радничких протеста који су се дешавали у протекле годину-две дана и који и даље не јенјављају. Први тест ове теорије дешава се ових дана на утврђивању новог минималца, који је требао бити увећан у јануару, а није ни до данас и за кога је неизвесно за колико ће бити увећан (пошто по Закону приликом сваке измене не сме бити мањи), а овај нови минималац који најсиромашнији који ипак примају неку црквицу очекују „као озебао сунце“, ће важити бар до краја календарске године (неће бити мењан 01. јула).

И тако, док синдикати траже минималац од 105 динара, послодавци не пристају на већи од 97, а министар рада се залаже да он буде бар 100 динара, наизглед минимална повећања минималца изгледа да ипак представљају знатне трошкове и за државу и за послодавце, па тако председник „Послодавца“ упозорава да ако држава пропише једнострано минималац већи од 97 динара, то значи губитак нових 200.000 радника, а да при том оних око 100.000 радника (од чега је 30.000 у јавном сектору) који би добили тако увећан минималац не би знатније поправило свој материјални положај.

Стога су послодавци (не)оправдано затражили да увећање минималца прати смањење других давања за радника, што значи да ће се један део ових захтева наћи или у Социјалном пакту – на шта не пристају синдикати или у Закону, што може обезбедити власт, а нарочито у контексту сличних захтева који су долазили из реда страних инвеститора и који су такође тражили да се „скрешу“ одређена радничка права дата Законом о раду, односно Општим колективним уговором.

Поред осталог, УПС тражи да се члан Закона о раду који налаже да се отпремине запосленом приликом отказа као вишку исплаћују за укупан радни стаж измени, тако да обавеза послодавца буде да раднику отпремнину исплаћује само за године које је провео код њега,

као што и траже да се уместо просечне плате остварене у претходна три месеца радницима за време годишњих одмора, државних празника, боловања, рачунања отпремине исплаћује основна зарада, која представља мање оптерећење за њих. Послодавци предлажу и да се укине плаћање дводневног/ тродневног одсуства запосленом за добровољно давање крви и/или органа и да то убудуће плаћа држава. Тражи се и смањење формализма приликом отказа уговора о раду, премештања на друге послове и слично, пошто послодавци сматрају да „запошљавање и отказ представљају економске категорије јер радно место није социјално“ и да они не треба „да размишљају о социјалном статусу радника и да га „жалее“, чак и онда када не удовољава потребама радног места“.

Међу захтевима за измену Закона о раду је и предлог да послодавци добију могућност да раднику који је учинио кривично дело дају отказ и пре завршетка судског поступка у случају крађе јер „судски спорови дуго трају“. У предлозима се нашао и захтев за дужи рок за заснивање радног односа на одређено време, на 3 године (уместо досадашње једне године), јер би то било (по послодавцима) рационално решење и увођење веће могућности за флексибилне облике рада, као што су скраћено радно време од 2, 3, 5 или 6 сати дневно, што би по послодавцима омогућило „већу запосленост млађих од 35 година и стицање првих радних искустава практиканата“.

Оно што је извесно то је и усклађивање сада важећег „радничког Устава“ са Законом о безбедности и здрављу на раду, јер се због непоклапања ова два законска акта „наноси штета послодавцу у случају повреда радника на раду“. И тако, док за себе траже смањење новчаних казни за прекршајну одговорност када је реч о предузећима до 10 запослених „јер их прописане казне од 800.000 до милион динара могу довести до тога да се никад више и не опораве од тих казни, па самим тиме и затворе такво предузеће“, послодавци траже и да се у новом Закону о раду уведе прекршајна одговорност за председнике синдиката и синдикалне активисте који покрећу (нелегалне) штрајкове којима су „проузроковале огромну (!) штету свом газди“, а тражи се и „забрања да се радник коме је једном утврђена кривична одговорност због нелегалног штрајка у наредних

10 година бира за председника синдиката у истом или другом предузећу“.

У сваком случају, већ ове недеље очекује се први корак у измени легислативе и (надајмо се) уређењем односу света рада и света послодавца у виду Социјалног пакта (споразума) и утврђивања (надајмо се) нове и веће минималне зараде, па ћемо и из тога моћи наслутити у ком правцу ће ићи измене Закона о раду, каква је судбина Општег колективног уговора и шта нас може очекивати у новом Закону о штрајку.

ЈАВНА РАСПРАВА О ЗАКОНУ О ШТРАЈКУ ...

Министарство рада и социјалне политике отворило је јавну расправу поводом радне верзије закона о штрајку, која ће трајати до 11. маја. Циљ јавне расправе је, како је објаснила помоћница министра рада и социјалне политике Радмила Букумирић-Катић, да се уобличи предлог закона о штрајку да би до краја јуна био достављен Скупштини Србије на разматрање и усвајање.

На првој јавној расправи о радној верзији закона о штрајку, одржаној у Привредној комори Београда, помоћница министра подсетила је на то да су садашња правила о штрајку утврђена још 1996. године, односно пре 15 година, те да су га време и свакодневна збивања у српској привреди прегазали. У радној верзији новог закона о штрајку предвиђа се да он буде дефинисан као прекид рада запослених ради остваривања заштите њихових економских и социјалних интереса и права из радног односа. По њеним речима, основно начело ступања у штрајк је добровољност и решавање свих проблема мирним путем, уз поштовање минимума процеса рада и заштите имовине.

Убудуће ће одлуку о ступању у штрајк доносити надлежни орган синдиката или већина од укупног броја запослених у предузећу, а штрајкови ће бити подељени на неколико врста: генерални, грански, за територијалне јединице, појединачни код послодавца као штрајк упозорења, који мора да траје један сат, и на крају штрајк солидарности, који ће моћи да траје 24 сата. Нацртом закона о штрајку предвиђена је и обавеза пријављивања штрајка газди, и то пет дана пре његовог почетка, а 15 дана за делатности од општег интереса и 48 сати за штрајк упозорења. „Новина у будућем закону

су и штрајкачке страже које треба да обавештавају запослене и јавност о спору који је настао и о захтевима организатора штрајка, као и да обезбеде мирно организовање штрајка. Штрајк неће бити дозвољен професионалним војницима, безбедносним службама, ватрогасцима, запосленима у здравственим установама за хитну помоћ, у контроли лета и државним службеницима на високом положају“ – објаснила је Букумирић-Катић.

... И ЗАКОНУ О ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

Своје коментаре, примедбе и предлоге на Нацрт закона о образовању одраслих можете доставити Министарству просвете најкасније до 29.04.2011. године на е-mail: snezana.parezanovic@mp.gov.rs i brankica.kocic@mp.gov.rs и на, за то, предвиђеном обрасцу (са нашег сајта можете преузети формулар за примедбе на текст Нацрта закона и наравно сам Нацрт).

GUBITNICI SU UČENICI

Sandra Gucijan*

Rezultat dvomesečnog iscrpljivanja prosvetnih radnika, roditelja, dece i vlade jesu – bes i razočaranje. Nastavnici su i dalje nezadovoljni platama, besni na vladu i sindikalne lidere, roditelji negoduju jer su morali da se dodatno angažuju u kući i finansijski zbog propuštenih časova, a razočarani su i daci zbog nedoknade gradiva i vraćanja časova na 45 minuta.

Šta se zapravo dogodilo za ova dva meseca? Iako su neki ovaj štrajk doživeli kao uvod u masovne proteste, pad vlade i nove izbore, u realnosti, prvi put za gotovo 20 godina izostala je opšta podrška javnosti, pa i političkih partija, što je dočekano komentarima „bili smo vam dobri kad smo šetali devedesetih“. Jedan sindikat se „pocepao“, drugi je potpisao Protokol posle mesec dana štrajka. Preostala dva i po-tri sindikata, pristala su na isto to, posle još mesec dana iscrpljivanja svih nas, pa i svojih članova.

I bez obzira na to što su sindikalni lideri negirali tvrdnje ministra prosvete i nauke da je ovde reč o borbi za članstvo, činjenica jeste da se sindikalna scena iskristalisala i da ove sindikate nećemo skoro gledati zajedno. Jer, ono što govore kada se ugase kamere svodi se na sledeće: jedan je izdajnik, iako se na kraju pokazao da je lukav, drugog su prozvali Leh Valensom, iza trećeg stoji najjača opoziciona partija, a iza četvrtog ne stoji niko, pa ni članstvo...

Ono što nikada nije bilo sporno, jeste da oni koji uče i vaspitavaju našu decu treba da budu daleko bolje plaćeni za taj težak i odgovoran posao. Međutim, tačno je i da mnogi roditelji te dece rade za upola manje plate i da je veliki broj nezaposlenih sa fakultetskim diplomama koji bi sve dali da mogu da drže dnevnik u rukama za koverat kog kojeg se žale njihove zaposlene kolege. Tačno je i da su nastavnici upisivali čas od 45 minuta, a odlazili posle 30. Tačno je i da su, za svaki slučaj, upisivali ocene u sveske umesto u dnevnike, da decu ne bi mogao da oceni neko drugi...

Ministra prosvete štrajk nije uzdrmao, iako su mnogi tražili njegovu ostavku i smenu, ali ga jeste uzdrmao bilbord privatnog univerziteta na kojem predaje. Vlada je ostala dosledna od početka do kraja i čak su najveći optimisti s početka štrajka posle dva meseca u čudu komentarisali „da nikada nisu izdržali ovoliko dugo“...

I bez obzira na to ko je ovim štrajkom dobio, pravi gubitnici na kraju su – deca. Odrasli im nisu pokazali kako treba da se bore za svoje stavove, prava, ideje, nisu im pokazali šta znači biti odgovoran građanin, nisu ih naučili ni onome što je bilo predviđeno ovogodišnjim nastavnim planom i programom.

Nastavnici, sindikalisti, ministri – da li je ovo bila lekcija koju su naša deca trebala da nauče ove školske godine?

*novinarica "Politike"

PITANJA TRAŽE ODGOVORE

Rodoljub Šabić*

Sve češće se Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti građani obraćaju radi zaštite ovog drugog prava. Poslednji primer su sukobi na relaciji roditelji-škola, a povodom prikupljanja podataka za "Jedinstveni informacioni sistem u osnovnom i srednjem obrazovanju Republike Srbije". Ljudi ne razumeju na osnovu čega im se određeni podaci traže i kome i u koje svrhe oni trebaju.

Pitaju se zašto i kome trebaju podaci o bračnom i radnom statusu ili nacionalnosti i s pravom traže objašnjenje. Objasnenja koja dobijaju su razna, ali za njih često teško prihvatljiva.

Sigurno najoriginalnije mi je prosledio jedan roditelj: "Ako ti podaci ne budu u bazi, dete se praktično neće tretirati kao učenik u srpskom obrazovnom sistemu, jednostavno neće postajati".

Sme li to da se događa u zemlji čijim je Ustavom, u čl. 42, zajamčena zaštita podataka o ličnosti i izričito utvrđeno da se prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti uređuje zakonom?

Ne moramo svi da mislimo isto o potrebi postojanja "Jedinstvenog informacionog sistema u osnovnom i srednjem obrazovanju Republike Srbije" ili druge zbirke podataka o ličnosti. A čak i kad se slažemo u vezi s potrebom postojanja, ne moramo biti saglasni o vrsti i obimu podataka koji se prikupljaju. Ali baš zato bi, u vezi sa ovom i svakom drugom obradom podataka o ličnosti, jednu stvar morali učiniti nesporom - to da moraju biti uređene zakonom.

Ljudi koji daju podatke o ličnosti imaju puno pravo da znaju zašto, kome, u kom obimu i u koju svrhu treba da ih daju. I pravo da znaju kada su dužni da ih daju, a kada je to stvar njihove volje. A odgovori na ta pitanja ne smeju biti provizorni, moraju biti upisani u odgovarajući zakon. Bez toga nijedan odgovor nije dovoljno dobar, a pretnje i zastrašivanja (ozbiljna ili ne) to pogotovo nisu. Oni su apsolutno nedopustivi.

*Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka

ŠTRAJK SINDIKATA OBRAZOVANJA I JAVNIH SLUŽBI U SRBIJI U PERIODU JANUAR-MART 2011. GODINE

Dr Dubravka Stajić*

Više od jedne decenije pratim sindikalni pokret u Srbiji, a kao dugogodišnji saradnik nekadašnjeg Instituta za međunarodni radnički pokret iz Beograd, poznajem istoriju sindikalnog pokreta u Evropi i u svetu.

Najpre da istaknem da sadašnji štrajk ima duboke uzroke u socijalnoj situaciji u Srbiji. Teret tranzicije – gubitak zaposlenja roditelja, nemogućnost da kvalitetno vaspitaju decu usled stalne borbe za egzistenciju, gubitak vaspitne uloge škole i autoriteta profesora usled promene sistema vrednosti, prebacivani su u školski prostor, kako realni, tako i simbolički. Međuljudske odnose na relaciji učenici – profesori, profesori – roditelji, sve više ispunjava nasilje umesto uvažavanja, dijaloga i istraživanja novih metoda sticanja znanja. Najslikovitije je to objasnio Hadži Zdravko Kovač, iskusni profesor matematike sa 35 godina radnog staža u obrazovanju: "Pre dvadeset godina dolazili su mi roditelji i pitali me šta da rade sa svojim detetom, koji su mu kvaliteti i kuda da ga usmere. Sada mi dolaze roditelji sa predlozima šta ja da radim sa njihovim detetom". Socijalni momenat je bitno uticao i na negativnu selekciju među samim zaposlenim u obrazovanju: danas su retki pravi pedagozi, koji su u tu profesiju ušli zato što imaju sklonost da vaspitaju nove generacije. Jedna od već zastarelih anketa pravljena pre 2010. godine, pokazala je da oko 50% zaposlenih u obrazovanju dodatno radi, uključujući i obradivanje zemlje. Time je autoritet škole i zaposlenih u prosveti suštinski doveden u pitanje, jer umesto uvažanih članova društva, postali su siromašni građani sa statusom činovnika nižeg ranga. Navedeni argumenti predstavljaju socijalni okvir, kao neminovnu posledicu tranzicije i nepovratnog raslojavanja društva. No, ti razlozi se ne otklanjaju štrajkom.

Sadašnji štrajk se razlikuje od organizovanih i dobro vođenih štrajkova prosvetnih radnika iz devedesetih godina. Tada je postojala jasna platforma koja je objedinjavala minimum štrajkačkih zahteva, kao što je zahtev za povišenjem

zarada. Sada je izostala jedinstvenost četiri sindikata. Po mojoj oceni, to je početak kraja ne samo sindikata u obrazovanju, već u javnom sektoru, kao ostatku sindikalnog pokreta u Srbiji. Siromaštvo društva i depopulacija iskazaće se kroz neposredne i posredne posledice, a štrajk će biti samo povod njihovog ispoljavanja: 1) zatvaranje seoskih škola, 2) smanjenje broja učenika, samim tim i potrebe za učiteljima i profesorima se smanjuje, 3) Produženi štrajk dovešće do proglašavanja tekuće školske godine nevažećom, ili do nekvalitetnog završavanja nastavno gradiva. To će ujediniti otpor učenika, njihovih roditelja, školskih saveta i lokalnih organa vlasti protiv zaposlenih u obrazovanju. Sav podijum negativnog stava javnosti pašće na teret štrajkača, predstavjenih kao povlašćene grupe zaposlenih nasuprot zaposlenima u privatnom sektoru koji ne mogu da pomisle na ovo sredstvo zaštite svojih prava – čeka ih momentalni otkaz, a masa nezaposlenih je spremna da zauzme njihovo radno mesto. 4) Mediji nisu pozitivno ocenili štrajk, tako da je u uslovima rastuće nezaposlenosti i siromaštva, najšire javno mnjenje stvorilo negativan stav prema štrajku. To je ogromna razlika u odnosu na devedesete godine, kada je svest roditelja i profesora bila ujedinjena u zajedničkom cilju – radi definisanja nove škole koja obrazuje kadrove za tržišnu privredu, a u toj borbi i učenici su stvorili svoja udruženja poput Foruma gimnazija. Nedovoljna reformisanost obrazovanja takođe nije pitanje koje se može rešiti putem štrajka, to je premanentni proces. 5) postojeći štrajk će biti izgovor za donošenje novog rigoroznijeg zakona o štrajku, koji će drastično ograničiti uslove za stupanje zaposlenih u štrajk, posebno u javnom sektoru.

Ovo su razmišljanja naučnog radnika koji već dugo prati sindikalni pokret i problem socijalnog dijaloga, sa zaključkom da loše vođenje štrajka dugoročno vodi ka povećanju represije nad sindikalnim organizacijama, pa i prijateljima sindikalnog pokreta u Srbiji.

* Viši naučni saradnik u Institutu za političke studije

ФИНАНСИРАЊЕ ПО УЧЕНИКУ

Следеће школске године почиње пилот програм новог система финансирања школа који ће узимати у обзир и величину школе, врсту грејања, густину насељености места, квалитет путева. У новом систему финансирања по ученику новац који ће школа добијати зависиће пре свега од броја ђака, али и од броја одељења, годишта ученика, наставног плана и програма, локације школе, наставе на мањинским језицима... По речима државне секретарке у Министарству просвете др Тинде Ковач Џеровић, ово је само добра полазна основа на којој ће се још радити, а у радној групи биће и представници Министарства финансија и локалне самоуправе, јер се мора видети како ће то тачно да функционише и који су капацитети, будући да и општине и директоре очекује повећан обим посла. Пилот пројекат би, по очекивању стручњака Министарства просвете, требало да крене следеће школске године, а према „кровном закону“ о образовању, финансирање по ученику заживеће од школске 2014/15. године.

Како објашњава др Розалинд Левачић, консултант пројекта „Пружање унапређених услуга на локалном нивоу – DILS“ Министарства просвете, професорка Универзитета у Лондону и експерт Светске банке, основни циљ који се жели постићи је транспарентни систем финансирања школа, затим праведност и ефикасност у расподели новца, већа укљученост родитеља и локалне заједнице... „У новом систему директор и школски одбор планираће буџет школе, а директор ће уз помоћ рачуновође управљати буџетом и запошљавати раднике. Постоје два система финансирања: директно – када новац долази директно на рачун школе и општина не може да га преусмери и индиректно – у којем су општине посредници. Ја препоручујем овај други модел за Србију, јер је код првог неопходан добро развијен информациони систем, што није случај у вашој земљи“ – објашњава професорица Левачић и каже да је тренутно таква ситуација да неке општине учествују у суфинансирању и то раде коректно, док неке не учествују уопште. Она каже и да ће богате и сиромашне општине добити различите износе новца од државе (од 80 до 100 одсто), а да ће општине онда финансирати остатак. По њеном мишљењу није добро да се локалној самоуправи дозволи потпуна самосталност, јер то може довести до тога да богате општине дају школама више пара, што је неправедно према школама и ученицима у неразвијеним регионима.

КОД НАС ЈЕ НЕМОГУЋ ЛИЧНИ БАНКРОТ

Док у Србији Закон о личном банкроту није ни у најави у свету се такви прописи увелико примењују. Тако нпр. у Словенији, где лични стечај функционише, појединац има могућност да кроз овај институт „дође себи и поново крене од нуле“. Искуства из других земаља показују да особа која би прогласила „лични банкрот“ мора неко време да ради послове које јој одреде супервизори. Новац који се тако заради одлази у фонд за преостала дуговања, а део зараде остаје појединцу да би могао да преживи.

Иако у просеку, грађани Србије у поређењу са регионом најмање дугују банкама – 749 евра, касне у отплати свега 3,3 одсто, касне у намиривању обавеза за кредитне картице и дозвољени минус по текућем рачуну око осам одсто, лични банкрот у Србији, већ данас могло би да прогласи најмање 100.000 грађана јер од месечних прихода не могу да плате комуналне рачуне, и измире обавезе према банкама. Наиме, просечној четворочлавној породици за најосновније животне потребе недостаје око 30.000 динара месечно, тако да је све већи број оних који не могу да враћају кредите или да подмирују остале рачуне. У многим европским земљама, да би се избегла пленидба имовине, дужник проглашава банкрот и над њим се води стечајни поступак.

Боље је да имамо, него да немамо овакав закон, кажу економисти, јер ако особа, рецимо, направи коцкарски или неки дуг, такав закон га штити да не постане социјални случај. Лични банкрот, према европској и светској пракси, дужник може да затражи у две ситуације – када су му обавезе веће од његове имовине и када текући приходи не обезбеђују плаћање свих обавеза и довољно средстава за живот. Ако би се гледало колико грађана у Србији нема довољне приходе за све месечне обавезе, онда су многи и са и без закона банкротирани. Четворочлана породица са две просечне плате од по 35.000 динара не може да купи довољно хране, плати рачуне за комуналне услуге, и отплати једну месечну рату неког мањег кредита јер јој за све ове трошкове недостаје месечно од десет до четрдесет хиљада динара.

Стога ће и Србија, пре или касније, увести закон о личном банкроту, а добра страна би била у томе што би закон узео у обзир да грађанин треба да има елементарне услове за живот и у чему је и разлика између личног банкрота и банкрота предузећа – док целокупна имовина предузећа одлази у стечајну масу и по приоритетима се дели повериоцима, када је реч о грађанину, морао би му се оставити минималан стамбени простор, да човек не остане на улици.

ИНТЕРНЕТ-НАСТАВА У БАНАТУ

Ни школовање није као што је некад било. На измаку је време када су родитељи осмака издвајали позамашне своје новца за приватне часове математике и матерњег језика да би њихова деца што успешније урадила пријемне испите и уписала жељене средње школе. Уместо тога, од сада ће свршни основци испите моћи да припремају потпуно бесплатно посредством интернета, захваљујући директним преносима предавања на глобалној мрежи. Управо то је сврха пројекта под мотом „Матура. Како? Лако!“ који спроводе Школска управа у Зрењанину и фирма „HD-филм“, у сарадњи с локалном самоуправом и Пословним инкубатором. Школарици ће на овај начин моћи да прате часове математике, српског, мађарског, словачког и румунског језика, а интернет-настава, по речима начелника Школске управе Станише Бањанина, почеће око 20. марта и трајаће до средине јуна. Просветари који су укључени у овај пројекат наставу ће држати у просторијама Пословног инкубатора у згради водоторња, и заинтересовани ће имати прилику да је директно прате на интернет-страници. Директорима свих овдашњих школа биће упућени линкови које ће они, потом, проследити ученицима. Жеља свих који стоје иза ове идеје јесте да она од идуће године заживи, не само у Зрењанину већ и у другим крајевима Војводине. Ипак, будући да ће се часови преносити интернетом, већ сада ће, осим деце из Баната, предавања моћи да прате и ученици из других градова – имамо велику подршку у Средњобанатском округу, а јављају нам се и друге општине. Већ су урађена пробна снимања с наставницима – објашњава Бањанин, и истиче да ће ђаци моћи електронском путем да постављају питања наставницима у току часова и на тај начин разреше дилеме. Такође, родитељи ће све време имати увид у оно што деца раде, а осмаци који немају интернет код куће моћи ће часове да прате у својим школама.

Град Зрењанин је стао иза пројекта интернет-предавања, а подршку је упутио и начелник Средњобанатског управног округа Тања Дуловић. По речима помоћника градоначелника Предрага Станкова, градским буџетом за 2011. предвиђено је више новца за образовање у односу на претходне године.

УЧЕ БЕЗ УЏБЕНИКА!

Половина основаца нема уџбенике

Од 100 основаца у Србији, 16 има родитеље који не могу да им купе уџбенике па половина њих у учионицама седи без уџбеника, а друга половина у школу долази с ђачким књигама добијеним од хуманитарних организација, показало је истраживање Едукативног центра Рома из Суботине, представљено у Скупштини Војводине на округлом столу „Уџбеником до знања“. Последица оваквог стања је да ти ученици имају слабија школска постигнућа, осећају се нелагодно, на час долазе неспремни, нису мотивисани за рад, незаинтересовани су, па доприносе и лошој радној атмосфери у разреду. „Мада је по Уставу Републике Србије и Закону о основама система васпитања и образовања, основно образовање обавезно и бесплатно, уџбеници још увек нису бесплатни за сву децу, и то се одражава на доступност образовања свима, а нарочито маргинализованим групама, које су биле и циљна група овог истраживања“ – рекао је директор Едукативног центра Рома Стеван Николић. „Ово истраживање спроведено је у 167 школа, које припадају школским управама у Новом Саду, Зрењанину, Сомбору, Лесковцу и Крагујевцу. Део истраживања односи се на читаву популацију, а део само на ромску, а циљ је био да се сагледају потребе и положај деце у основним школама да би се могло радити на побољшању стања, јер је економска криза у учионицама сваком даном све видљивија“ рекао је Николић.

Координаторка овог пројекта Нада Димовић, осврћући се посебно на податке добијене за ромску популацију, навела је да готово половина њихових проблема у образовању потиче од недостатка новца, близу 40 одсто проблема је породичне природе, а тек нешто више од 12 одсто су проблеми у школи.

OTKAZI DIŽU PROSEK PLATE

- Februarska plata nominalno 9,9 odsto veća nego pre godinu dana, realno 2,4 odsto manja
- Najdeblje kovertе u Kosjeriću, najtanje u Gadžinom Hanu • Inflacija u martu 2,6%

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u februaru 2011. godine, iznosi 49.394 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2011. godine, nominalno je veća za 4,2%, a realno je veća za 2,7%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u februaru 2011. godine, iznosi 35.538 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u januaru 2011. godine, nominalno je veća za 4,5%, a realno je veća za 3,0%. Najviša prosečna zarada, 54.371 dinar, isplaćena je u Kosjeriću, a najniža u Gadžinom Hanu - 19.667 dinara.

Subjektivna, a u slučaju mnogih zaposlenih i objektivna je utisak da im je tokom ovih godinu dana plata nominalno mirovala, a realno se su-novratila. Ekonomisti objašnjavaju da je razlog odudaranja statistike od života u tome što se u međuvremenu smanjio broj zaposlenih. „To je metodološki trik. Da je plata veća mi bismo imali rast standarda, ali to važi samo ako se ne menja zaposlenost” - objašnjava ekonomista Ivan Nikolić.

Istina je da se smanjuje zaposlenost, kako je rekao MMF - broj radnika je manji za čak 450.000. Smanjuje se ukupna isplaćena masa plata i pada tražnja. Prosečna plata još od 2000. godine nije pravi reper standarda stanovištva. Iza podatka o prosečnoj plati ne vidi se kako se kreće masa isplaćenih zarada. U saopštenju nedostaje rečenica o ukupnom broju zaposlenih. Naročito je smanjen broj radnika sa najnižim platama, a broj onih sa zaradama većim od proseka se relativno sporo menja. Tako dobijamo veći prosek, i to je samo statističko povećanje.

Februar je vratio neke stare standarde. Gledano po delatnostima, na sam vrh su ponovo izbile duvandžije - 83.877 dinara, prate ih upravljačke delatnosti i savetovanje - 74.743, a koju stotinu manje primili su bankari - 74.088 dinara. Posle januarskog skoka, zaposleni u eksploataciji nafte i gasa su se potpuno srozali na lestevici. Prvog meseca ove godine uplaćena im je plata i po, pa im je u februaru u proseku preostalo - 69.394 dinara.

Sa zaradenih 16.199 dinara, prerađivači drveta su teško pregurali februar, kao i tekstilci sa 18.320 dinara.

	Prosečne zarade				Prosečne zarade bez poreza i doprinosa			
	RSD		Indeksi		RSD		Indeksi	
	II 2011	I-II 2011	Nominalni	Realni	II 2011	I-II 2011	Nominalni	Realni
			II 2011 I 2011	I-II 2011 I-II 2010			II 2011 I 2011	I-II 2011 I-II 2010
Republika Srbija	49394	48377	104,2	111,8	35538	34765	104,5	111,7
Srbija - Sever	55152	53806	105,0	111,1	39612	38594	105,3	110,9
Beogradski region	61259	59951	104,4	110,7	43997	43008	104,6	110,7
Vojvodina	48540	47088	106,3	111,5	34864	33770	106,6	110,9
Srbija - Jug	41880	41195	103,4	113,0	30223	29700	103,6	112,9
Šumadija i Zap. Srbija	41552	40526	105,2	111,6	30035	29265	105,4	111,4
Južna i Istočna Srbija	42276	42011	101,3	114,6	30450	30231	101,5	114,7
Kosovo i Metohija	-	-	-	-	-	-	-	-
Grad Beograd	61259	59951	104,4	110,7	43997	43008	104,6	110,7
Grad Novi Sad	56792	54801	107,5	112,2	40937	39415	108,0	112,5
Grad Niš	42578	41684	104,4	116,2	30733	30029	104,9	116,4
Grad Kragujevac	47749	44658	113,9	110,9	34391	32142	114,1	111,0

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	II 2011	I-II 2011	II 2011	I-II 2011
Ukupno	49394	48377	35538	34765
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	41108	38762	29470	27834
Rudarstvo	69548	86839	49638	61811
Prerađivačka industrija	42479	41006	30677	29600
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	76050	94427	54161	66953
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	45853	44727	32982	32072
Građevinarstvo	40570	41901	29229	30058
Trgovina na vel i malo i popravka motornih vozila	37211	37474	27090	27211
Saobraćaj i skladištenje	53681	54522	38740	39454
Usluge smeštaja i ishrane	26856	26953	19672	19690
Informisanje i komunikacije	71895	68064	51385	48546
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	96145	87288	69082	62684
Poslovanje nekretninama	59315	57086	42740	41112
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	62955	64953	45599	46937
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	39554	37746	28575	27183
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	61698	61854	44116	44160
Obrazovanje	50478	50250	36188	35998
Zdravstvena i socijalna zaštita	52463	44692	37569	31984
Umetnost; zabava i rekreacija	50288	47570	36151	34181
Ostale uslužne delatnosti	34086	31490	24796	22918

Period februar 2011 - februar 2010.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u februaru 2011. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u februaru 2010. godine, nominalno je veća za 10,1%, a realno je manja za 2,2%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u februaru 2011. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u februaru 2010. godine, nominalno je veća za 9,9%, a realno je manja za 2,4%.

Period januar/februar 2011 - januar/februar 2010.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - februar 2011. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar - februar 2010. godine, nominalno je veća za 11,8%, a realno je manja za 0,1%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - februar 2011. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar - februar 2010. godine, nominalno je veća za 11,7%, a realno je manja za 0,2%.

	Nominalni indeksi zarada			Nom. indeksi zarada bez poreza i doprinosa		
	II 2011 I 2011	II 2011 II 2010	II 2011 Ø 2010	II 2011 I 2011	II 2011 II 2011	II 2011 Ø 2010
Republika Srbija	104,2	110,1	104,1	104,5	109,9	104,1
Srbija - Sever	105,0	109,9	103,9	105,3	109,7	103,9
Beogradski region	104,4	109,1	103,5	104,6	109,2	103,5
Region Vojvodine	106,3	111,1	104,4	106,6	110,6	104,4
Srbija - Jug	103,4	110,5	104,6	103,6	110,3	104,5
Region Šumadije i Zapadne Srbije	105,2	110,0	105,0	105,4	109,6	104,9
Region Južne i Istočne Srbije	101,3	111,1	104,1	101,5	111,1	104,1
Region Kosovo i Metohija	-	-	-	-	-	-
	Realni indeksi zarada			Real. indeksi zarada bez por. i doprinosa		
Republika Srbija	102,7	97,8	96,6	103,0	97,6	96,6
Region Vojvodine	104,5	99,0	96,8	104,8	98,6	96,8

Tromesečna inflacija već 5,5%

Indeksi potrošačkih cena se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju i oni se od 1. januara uzimaju za meru inflacije (ranije je inflacija merena rastom troškova života i/ili rastom cena na malo). Cene ovih proizvoda i usluga u martu 2011. godine, u odnosu na februar 2011. godine, bile su u proseku više čak za 2,6% saopštio je RZS 12. aprila 2011. godine. Potrošačke cene (inflacija) u martu 2011. godine, u odnosu na isti mesec 2010. godine, povećane su za 14,1% dok su u odnosu na decembar 2010. povećane za 5,5%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u martu 2011. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Alkoholna pića i duvan (5,8%), Hrana i bezalkoholna pića (5,3%), Zdravstvo (1,6%), i Hoteli i restorani (0,7%), dok je u grupi Odeća i obuća zabeležen pad cena (-0,3%).

ЗАШТИТА ПРЕДСТАВНИКА ЗАПОСЛЕНИХ

ПИТАЊЕ: Основни суд је пресудио да смо погрешили што нисмо ставили председника синдикалне организације школе на ранг листу за одређивање запосленог за чијим радом престаје потреба. У образложењу пресуде навео је, између осталог, да Закон о раду не дозвољава заштиту представника запослених од проглашења запосленим за чијим је радом престала потреба, тако да није требало да применимо одредбе колективних уговора које такву заштиту предвиђају.

ОДГОВОР: По нашем мишљењу, став суда је погрешан.

Закон о раду утврђује минимум права запослених и минимумом заштите представника запослених. Општим актом, односно колективним уговором или правилником о раду, и уговором о раду могу се утврдити већа права и повољнији услови рада од права и услова рада утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом, осим ако законом није друкчије одређено (члан 8. став 2. Закона о раду).

Синтагма *ако законом није друкчије одређено* значи да је неопходно да закон у одређеним случајевима *забрањује* утврђивање већих права и повољнијих услова рада од права и услова рада утврђених законом и/или утврђивање права која нису утврђена законом.

У конкретном случају не постоји забрана веће заштите представника запослених од отказа уговора о раду и од стављања у неповољан положај на други начин. То значи да одредба члана 59. став 1. Општег колективног уговора („Службени гласник РС“ бр. 50/08, 104/08 и 8/09) и одредба члана 59. Посебно колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 12/09), које утврђују заштиту представника запослених од сваког стављања у неповољан положај (па и од проглашења запосленим за чијим је радом престала потреба) не излазе изван законског овлашћења да утврде већа права, односно повољније услове рада, у смислу веће заштите представника запослених од оне утврђене Законом о раду.

Овакав став близак је ставу израженом у једној одлуци Уставног суда Србије: „Законом о раду прописана радноправна заштита синдикалних представника, за време обављања и годину дана по престанку функције, има значење одређивања минимума радноправне заштите представника запослених, тако да се она не може умањивати, али се колективним уговором може предвидети у већем обиму.“ (**Решење Уставног суда Републике Србије, IV-412/2004 од 13. априла 2006.**)

Посебно треба истаћи да основни суд није био овлашћен да процени да ли су одредбе Општег колективног уговора и Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика о заштити представника запослених у складу са Законом о раду. Одредба члана 167. став 1. тачка 1. и 3. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 83/06) такву процену ставља у искључиву надлежност Уставног суда Србије.

ПИТАЊЕ: Да ли се ученицима који у текућој или претходној школској години имају изречену васпитно дисциплинску меру – укор Наставничког већа, може забранити одлазак на екскурзију и да ли Наставничко веће може на предлог одељенског старешине и на основу мишљења одељенског већа, из безбедносних разлога забранити ученику одлазак на екскурзију?

ОДГОВОР: Из одредаба Закона о средњој школи произилази да је екскурзија обавезан факултативни ваннаставни облик образовно-васпитног рада ако се ученик за њу определи. Сагласно наведеном, Уставни суд је оценио да Гимназија није била овлашћена да својим општим актом ученику онемогући остваривање права не екскурзију које му је законом утврђено.

Из образложења: Пред Уставним судом покренут је поступак за оцену законитости одредаба чл. 7. и 8. Правила понашања у Гимназији у Чачку од 13. септембра 2006. године. Предлагач је мишљења да су оспорене одредбе Правила којима се ученицима који у текућој или претходној школској години имају изречену васпитно дисциплинску меру – укор Наставничког већа, забрањује одлазак на екскурзију и да Наставничко веће може на предлог одељенског старешине и на основу мишљења одељенског већа, из безбедносних разлога забранити ученику одлазак на екскурзију, у супротности са одредбама чл. 95. и 96. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05), одредбама чл. 27. и 62. Закона о средњој школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/02, 25/02, 62/03, 64/03 и 101/05), као и одредбама Правилника о изменама Правилника о наставном

плану и програму за Гимназију („Службени гласник РС – Просветни гласник“, број 6/06). Као разлог оспоравања одредаба чл. 7 и 8. Правила предлагач наводи да су се Просветној инспекцији обратили родитељи ученика којима је по том основу ускраћено право на екскурзију, „истичући да им је на незаконит начин ускраћено ово право“ и да „с обзиром да је школа, у складу са овим, донела решења против којих нису изјављене жалбе то је оправдано да се стави овај предлог за оцену законитости поменутих Правила понашања“.

Доносилац оспореног акта у одговору и допуни одговора наводи да је Наставничко веће предложило Школском одбору да у оквиру своје надлежности на основу Закона о основама система образовања и васпитања доноси оспорена Правила, као и Правилник о безбедности ученика. Давалац одговора истиче да предложена мера забране одласка на екскурзију ученицима који имају у текућој или претходној години изречену васпитно-дисциплинску меру – укор наставничког већа, има васпитни и мотивациони карактер за ученике и да се том мером не врши дуплирање васпитне мере већ да забрана „произилази из целокупног понашања ученика“, те да ученик због ове мере нема никакве друге последице.

Уставни суд је констатовао да из одредаба Закона о средњој школи у односу на које је вршена оцена законитости оспорених одредаба чл. 7. и 8. Правила, произилази да је екскурзија обавезан факултативни ваннаставни облик образовно-васпитног рада ако се ученик за њу определи. Сагласно наведеном, Уставни суд је оценио да Гимназија није била овлашћена да својим општим актом ученику искључи остваривање права на екскурзију које му је законом утврђено.

Како наведена одредба Закона не даје овлашћење школи да својим прописом као актом ниже правне снаге искључи законом утврђено право на факултативни облик образовно-васпитног рада на који се ученик определио, Уставни суд је оценио да оспорене одредбе чл. 7. и 8. Правила у време важења нису биле у сагласности са Законом о средњој школи. (**Одлука Уставног суда IV бр. 58/2007 од 18. новембра 2010**)

ПИТАЊЕ: Да ли директор школе има обавезу да обавести Министарство о вођењу дисциплинског поступка у школи?

ОДГОВОР: Чланом 62. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09) прописано је да је директор одговоран за законитост рада и за успешно обављање делатности установе. Такође, чланом 142. Закона прописано је да директор установе покреће и води дисциплински поступак, доноси одлуку и изриче меру у дисциплинском поступку против запосленог. Чланом 61. став 6. Закона прописано је да се права, обавезе и одговорности директора установе односе и на вршиоца дужности директора.

Из наведеног следи да је спровођење дисциплинског поступка у надлежности директора установе и да нема законске обавезе да директор о томе обавештава Министарство.

ПИТАЊЕ: Шта са дететом коме треба да се одложи полазак у школу (по мишљењу психолога, педијатра)? Ко доноси ту одлуку?

ОДГОВОР: По овом питању нема законских новина јер у школу мора да пође свако дете узраста између 6,5 и 7,5 година. По новом Закону о основама система образовања и васпитања постоје две битне олакшице: а) када је то потребно, образовно-васпитна установа прижањем подршке кроз индивидуализовани приступ и индивидуални образовни план обезбеђује услове под којима свако дете може успешно да се укључи и напредује, образујући се у природној вршњачкој групи; б) дете које је старије од 7,5 година, а због болести или других разлога није уписано у први разред, може да се упише у први разред или одговарајући разред на основу претходне провере знања.

ПИТАЊЕ: Да ли се инклузивно образовање и индивидуални образовни план увде само у први разред или се ученици могу укључивати и у старијим разредима?

ОДГОВОР: Инклузивно образовање, према Закону о основама система образовања и васпитања, важи за предшколско, основно и средње образовање и односи се на све узрастне групе и све разреде. Изради индивидуалног образовног плана се приступа онда када се, тимски и уз сагласност родитеља/старатеља, процени да је та врста подршке најпримереније потребама одређеног детета, што не зависи од узрастне групе или разреда који дете похађа.

DANSKI OSNOVCI „UČE ĆIRILICU“

Delegacija udruženja srpsko-danskog prijateljstva "Svetost" koju je pratio predsednik udruženja Borivoj Anđelić, zajedno sa Dušanom Jovanovićem predsednikom Integracionog odbora i članom skupštinskog veća grada Naestveda, posetila je 19/20. mart u Opštini Naestved u Danskoj nekoliko osnovnih škola i tom prilikom uručila pisma dobre volje „nepoznatom danskom prijatelju“ koja su pisala deca iz osnovnih škola opštine Kula. Poklon od 875 pisama je uručen deci povodom 875. godišnjice postojanja grada Naestveda. Tim povodom su se deca, osnovci iz opštine Kula simbolično priključili čestitkama povodom godišnjice ovoga grada.

ŠEST MESECI ZATVORA ZA MAJKU ĐAKA SA MNOGO IZOSTANAKA

Viši zemaljski sud u Frankfurtu osudio je 12. aprila na šest meseci zatvora majku učenika koji je poslednjih godina mnogo izostajao iz škole. Ovim je potvrđena odluka nižih sudova koji su majku osudili na najvišu moguću kaznu, jer prethodne, blaže kazne nisu pokazale nikakvo dejstvo. U obrazloženju suda se podseća da razvedena majka maloletnog sina od novembra 2008. do februara 2009. godine 37 dana nije poslala u školu. Dečak je u trenutku podnošenja tužbe, iako bi trebalo da je bio u 9. razredu, bio na nivou đaka 4. razreda. Već od 2004. on je više izostajao iz škole, nego što je pohađao časove. Majka je najpre osuđena na novčanu kaznu, potom na uslovnu zatvorsku kaznu, ali se, kako je naveo sud, ništa nije promenilo. Sud je naglasio da opšta obaveza pohađanja škole za svrhu ima zaštitu garantovanog prava deteta na obrazovanje. Zato roditelji moraju da se pobrinu za to da njihova deca zaista i dolaze na nastavu, ocenile su sudije u Frankfurtu. Obavezno školovanje u SR Nemačkoj traje, u zavisnosti od savezne pokrajine, devet ili deset godina.

ROBOT-ĐAK POMAŽE UČENIKU

Otkako je oboleo od leukemije, dvanaestogodišnji Rus Stepan Supin ne ide u školu. Njegov imunološki sistem je suviše slab da bi mogao da sedi sa ostalom decom u svojoj školi u Moskvi. Od septembra prošle godine nastavu umesto njega pohađa plastični robot visok 130 centimetara i težak oko 35 kilograma. Plastični robot visok je 130 centimetara... Sa svog kućnog računara Stepan preko interneta upravlja svojim pomoćnikom, izdajući mu naređenja kuda da se kreće i u kom pravcu da usmeri pogled. U glavi robota smeštena je webkamera, osim toga ima mikrofone i zvučnike - Stepanove oči, uši i usta.

CRTANI FILMOVI PODSTIČU AGRESIVNO PONAŠANJE

Američki istraživači, koji su pratili decu starosti od dve do pet godina, došli su do zaključka da su crtači opasni, jer mališane uče da nasilno ponašanje nije kažnjivo. Oni su ustanovili da crtani filmovi u mnogo većoj meri negativno utiču na dečake nego što se to dosad mislilo. Dečaci koji u dobi od dve do pet godina redovno gledaju crtane filmove kasnije postaju agresivniji i netolerantniji od svojih vršnjaka koji su odrastali bez crtanih junaka. Premda ih veliki broj roditelja smatra bezopasnim, crtani filmovi deci daju pogrešnu sliku o vrednovanju nasilja u stvarnom životu, tj. da po ugledu na junake iz crtača mogu do mile volje da lupaju svog druga stolicom o glavu ili gaze po njemu, i da zbog toga nikome ne moraju da polažu račune. Zanimljiva je tvrdnja autora američke studije da se, za razliku od dečaka, devojčice koje u istoj dobi gledaju crtače, u kasnijem životu ne ponašaju asocijalno.

Ko najviše utiče na vaspitanje vaše dece*

Roditelji 75.9%
Bake i deke 6.5%
Nastavnici 1.8%
Rialiti programi 11.6%
Filmski junaci 3.9%

*Anketa "Blica"

ŽENE SU NEKADA BILE ZDRAVIJE ZBOG TEŽIH KUĆNIH POSLOVA

Iako su naše bake jele masniju hranu i više pušile, bile su zdravije od mladih žena danas, pokazalo je jedno britansko istraživanje. Prosečna žena pedesetih godina prošlog veka unosila je 1.818 kalorija na dan, od čega su većinu činile zasićene masnoće. Ali, zbog toga što su obavljale više poslova u kući, koji su bili teži nego što su danas, trošile su oko 1.000 kalorija na dan. Žene danas u proseku unesu oko 2.178 kalorija, a potroše oko 556, otkriva britansko istraživanje. Istraživači smatraju da su razlozi za smanjenu potrošnju kalorija nedovoljno kretanje i lakši kućni poslovi. To ne znači da treba da izbacite mašinu za veš iz kuće, već treba da odaberete fizičku aktivnost koja će vam sačuvati zdravlje.

DECA ZAPOSLENIH MAJKI SU ČEŠĆE BOLESNA

Deca zaposlenih majki imaju i do tri puta veće šanse da se razbole, u odnosu na decu koja odrastaju uz majke, pokazalo je istraživanje. Istraživanje o stanju zdravlja koje je obuhvatilo 90 hiljada američkih učenika, pokazalo je da su deca zaposlenih majki više vremena provodila u bolnici. Takva deca su najčešće bolovala od trovanja i preloma kostiju, a smatra se da je razlog za to upravo nedostatak roditeljskog nadzora. Analizom anketa sprovedenih u poslednjih dvadeset godina, takođe je utvrđeno da su deca zaposlenih majki imala tri puta veće izgleda da prenoće u bolnici, u odnosu na vršnjake čije mame ne rade. S druge strane, majke su često osećale krivicu što moraju da ostave svoju decu, pa su i same češće tražile lekarsku pomoć.

NEZADOVOLJSTVO POSLOM OPASNIJE OD NEZAPOSLENOSTI

Zdravlju više šteti svakodnevno odlaganje na posao koji ne volite, odgovaranje na visoke zahteve, kao i kompleksnost i percepcija nepoštene raspodele prihoda, nego briga zbog nezaposlenosti. Istraživanje objavljeno u časopisu „Occupational Environmental Medicine“ svedoči da je posao koji naš čini nezadovoljnim i koji ne odgovara našoj ličnosti i karakteru, za zdravlje opasniji od nezaposlenosti i besposlenog sedenja kod kuće. Do sada se smatralo da je plaćeno radno mesto usko vezano za mentalno zdravlje, ali naučnici koje je predvodio Piter Batervort sa australijskog nacionalnog univerziteta u Kanberi tvrde da je svakodnevno odlaganje na posao koji ne volimo opasniji po zdravlje nego nezaposlenost sa kojom se gubi lična uloga, kao i smisao svakodnevice. Prema istraživanju, ljudima koji su zaposleni na nezadovoljavajućim radnim mestima vremenom metalno zdravlje biva narušeno, jer je veliki broj nepovoljnih faktora radnih uslova direktno povezan baš sa mentalnim zdravljem. Merenjem kvaliteta radnih uslova utvrđeno je da loši uslovi često uzrokuju anksioznost i depresiju.

NAŠAO SREĆU KAD GA JE PTICA POGODILA IZMETOM

Jedan Novozelandsanin kupio je tiket za lutriju nakon što ga je na njega pao ptičji izmet i kasnije saznao da je srećni dobitnik 100.000 novozelandskih dolara, piše „Telegraf“. Čovek, koji živi u Zalivu ostrva na severu zemlje, rekao je da je kupio „greb-greb“ tiket nakon što mu je prijatelj ispričao da je sreća kada te pogodi ptičji izmet. „Mislio sam da je to glupost, ali kad sam ušao u radnju za loto, sa pet dolara u novčaniku, pomislio sam da kupim greb-greb tiket i iskušam sreću“, objasnio je srećni dobitnik. „Nisam mogao da verujem kada sam ograbao prave brojeve i shvatio da sam dobio 100.000 dolara. To je tako dobar osećaj. Planiram da započnem novi život sa ovim dobitkom. Želim da platim svoje dugove i prsto uživam u životu“, dodao je on. Dobitnik, koji je pre živio u Krajsčercu, sada planira da se vrati u svoj rodni grad, pogođen teškim zemljotresom u februaru. „Ova pobjeda osigurava mi sredstva da pomognem u izgradnji svog grada“, istakao je on.